

LENNULIIKLUSTEENINDUSE AS
ESTONIAN AIR NAVIGATION SERVICES

KINNITATUD

Lennuliiklusteeninduse Aktsiaseltsi

üldkoosoleku

29. aprilli 2015

otsusega

MAJANDUSAASTA ARUANNE **2014**

Ärinimi:	Lennuliiklusteeninduse Aktsiaselts
Äriregistri kood:	10341618
Aruandeperiood:	01.01.2014 – 31.12.2014
Aadress:	Kanali tee põik 3 Rae küla, Rae vald Harjumaa 10112
Telefon:	+372 625 8230
Faks:	+372 625 8200
Elektronpost:	cans@cans.ee
Kodulehekülg:	www.cans.ee
Põhitegevusala:	aeronavigatsiooniteenuste osutamine

Tanel Rautits
Juhatuse esimees

Matti Tarlap
Juhatuse liige

Ollar Salumäe
Juhatuse liige

Sisukord

Info ettevõtte kohta.....	3
Tegevusaruanne.....	4
Sissejuhatus	4
Tähtsamad sündmused aruandeaastal	5
Lennuohutus ja kvaliteet.....	9
Personal	10
Tulemuslikkuse kava ja hinnad	12
Investeeringud ja pilk tulevikku	14
Majanduslik lisaväärtus	16
Hea ühingujuhtimise tava aruanne	17
Raamatupidamise aastaaruanne.....	20
Finantsseisundi aruanne.....	20
Koondkasumiaruanne.....	21
Rahavoogude aruanne.....	22
Omakapitali muutuste aruanne.....	23
Raamatupidamise aastaaruande lisad	24
LISA 1. Aastaaruande koostamisel kasutatud arvestuspõhimõtted ja hindamiselused..	24
LISA 2. Raha ja raha ekvivalendid	35
LISA 3. Lühiajalised finantsinvesteeringud.....	35
LISA 4. Finantsvarade ja -kohustuste õiglase väärtuse hierarhia tasemed vastavalt IFRS	
13-le	36
LISA 5. Nõuded ostjate vastu	36
LISA 6. Muud nõuded ja ettemaksud.....	37
LISA 7. Põhivara.....	37
LISA 8. Võlakohustused	38
LISA 9. Võlad töövõtjatele	39
LISA 10. Muud lühiajalised kohustused	39
LISA 11. Omakapital	40
LISA 12. Müügitulu põhitegevusest	40
LISA 13. Tööjõukulud	41
LISA 14. Muud tegevuskulud.....	42
LISA 15. Tulumaks.....	42
LISA 16. Sihtfinantseerimine.....	42
LISA 17. Rent	43
LISA 18. Tehingud seotud osapooltega	44
LISA 19. Finantsriskide juhtimine.....	44
Juhatuse ja nõukogu kinnitus majandusaasta aruandele.....	47
Sõltumatu vandeaudiitori aruanne.....	48
Kasumi jaotamise ettepanek.....	49

Info ettevõtte kohta

Ärinimi:	Lennuliiklusteeninduse Aktsiaselts	
Aadress:	Kanali tee põik 3 Rae küla, Rae vald Harjumaa 10112	
Asukohamaa:	Eesti Vabariik	
Telefon:	+372 625 8230	
Faks:	+372 625 8200	
Elektronpost:	eans@eans.ee	
Interneti kodulehekülg:	www.eans.ee	
Äriregistri kood:	10341618	
Käibemaksukohuslase registreerimisnumber:	EE100339639	
Põhitegevusala:	Aeronavigatsiooniteenuse osutamine	
Eesti majanduse tegevusalade klassifikaatori kood:	52239 - muud õhutransporti teenindavad tegevusalad	
Majandusaasta:	1. jaanuar – 31. detsember	
Juriidiline vorm:	Aktsiaselts	
Kontserniarvestus:	Ei oma tütar- ja sidusettevõtteid Lennuliiklusteeninduse AS esitab Rahandus- ministeeriumile finantsaruandeid, mis võimaldavad ettevõtte andmete konsolideerimist Eesti riigi kui konsolideeriva üksuse raamatupidamisaruandes	
Juhatus:	Tanel Rautits Mati Tarlap Üllar Salumäe	juhatuse esimees juhatuse liige juhatuse liige
Nõukogu:	Andres Uusma Urmas Klaas Terje Lillo Peep Peterson Tarmo Porgand Jaan Tamm	nõukogu esimees nõukogu liige nõukogu liige nõukogu liige nõukogu liige nõukogu liige
Auditikomitee:	Tarmo Porgand Gerli Rebane Andres Uusma	Komitee esimees komitee liige komitee liige
Omanik:	Eesti Vabariik (100%)	
Aktsiate valitseja:	Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium	
Audiitor:	Ernst & Young Baltic AS	

Tegevusaruanne

Lennuliiklusteeninduse Aktsiaselts osutab oma klientidele ohutut, kvaliteetset ja keskkonnasõbralikku, rahvusvaheliselt konkurentsivõimelist ning dünaamiliselt arenevat aeronavigatsiooniteenust ja toetab rahvusliku kaitse vajadusi õhuruumi suveräänsuse tagamisel

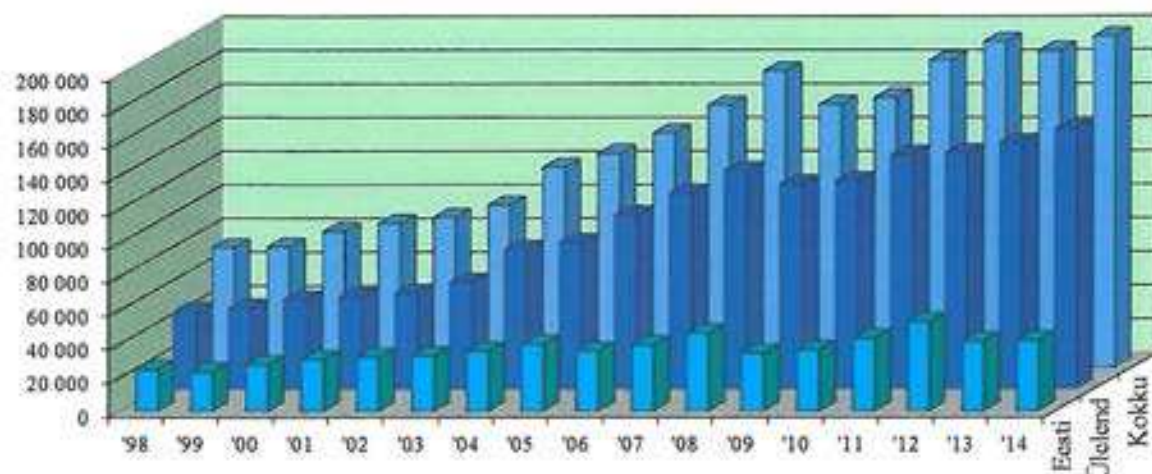
Sissejuhatus

Aktsiaseltsi kõige olulisemaks eesmärgiks on aeronavigatsiooniteenuse osutamine. Selle tagamiseks korraldab juhatus ettevõtte majandustegevust kolme tähtsama huvigrupi peamisi ootusi silmas pidades:

- klientidele on oluline saada kvaliteetset (sh ohutut), sujuvat ja paindlikku aeronavigatsiooniteenust mõistliku hinnaga;
- omanikule on tähtis ettevõtte pikaajaline ja kasumlik toimimine, tagades nõutud omakapitali tootlikkuse;
- personali huvi on saada oma pädevuse hoidmiseks ja kvalifikatsiooni tõstmiseks vajalikku koolitust ning töö eest väärikat tasu.

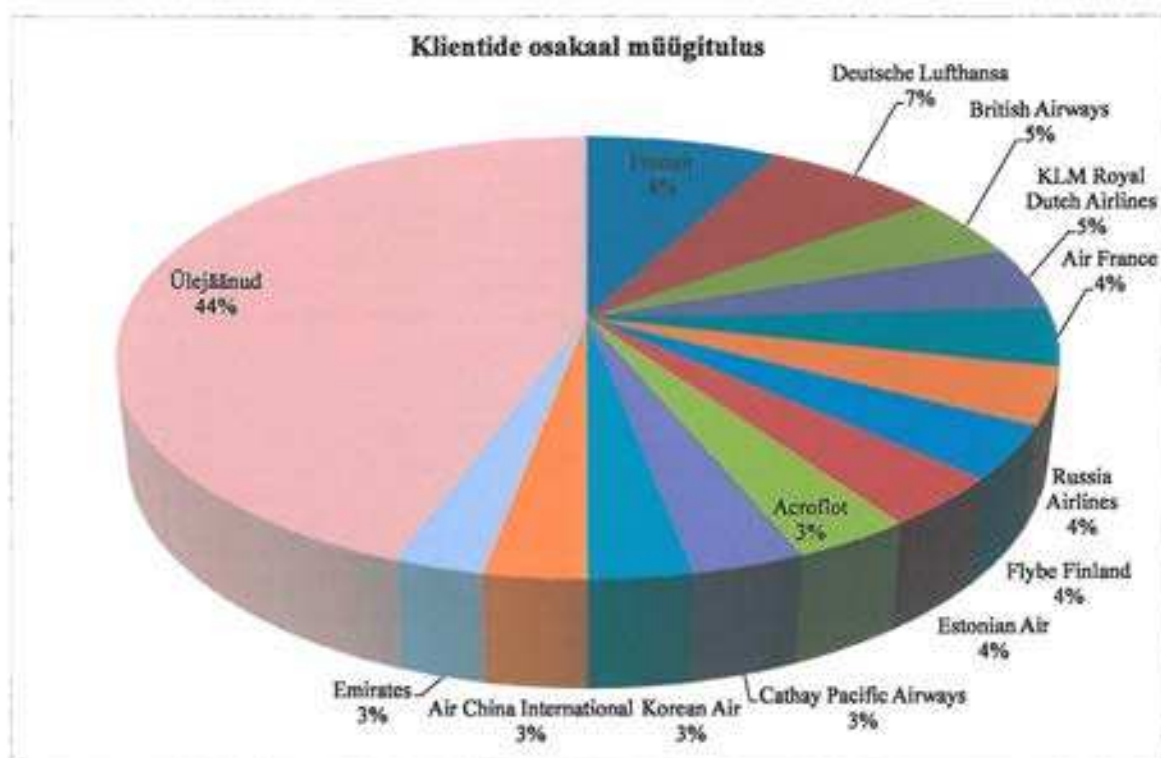
Ettevõtte osutas aasta jooksul aeronavigatsiooniteenuseid kokku 196 931-le lennule, millest ülendlendusi oli 154 796. Aruandeaastal kasvasid nii ettevõtte peamiseks tuluallikaks olevate ülendlendude kui ka Tallinna lennujaamas opereerinud lendude arv – vastavalt 5,4% ja 0,1% võrra.

Lendude arv 1998-2014

Aktsiaseltsi müügitulu kasvas aastaga 12,2%, ulatudes 20,4 miljoni euroni. Ärikulud kasvasid sama ajaga 10,1% ning ulatusid 14,1 miljoni euroni. Suurimaks kliendiks on jätkuvalt *Finnair*

OY, millele järgneb *Deutsche Lufthansa AG* ning *British Airways Plc*, Tallinna lennuväljal enim operatsioone teinud rahvuslik lennufirma *AS Estonian Air* on tõusnud kaheksandale kohale.

Tähtsamad sündmused aruandeaastal

Ettevalmistused trassivaba õhuruumi (FRA) juurutamiseks Põhja-Euroopas (NEFRA projekt)

Norra, Soome, Eesti ja Läti riikide vahelised kokkulepped *NEFAB*-i loomiseks ja arendamiseks annavad sellele koostööle väga kõrge prioriteedi. 2013. aasta märtsis kirjutasid *NEFAB*-i ja Rootsi ning Taani riikide esindajad alla ühisdeklaratsioonile, milleslepitigi kokku ühise *FRA* loomine. Ühe esimese ühisprojektina alustasid *NEFAB*i teenuseosutajad marsruudivaba õhuruumi (*FRA* – *Free Route Airspace*) kontseptsiooni kirjeldamisega ja rakendamiseks vajalike *ATM* süsteemide täienduspakettide välja töötamisega. 2014. aasta jooksul hinnati *FRA* rakendamisega seonduvaid muudatusi simulaatoris Eesti ja Soome spetsialistide osavõtul ning tööga jätkatakse 2015. aastal. Valmimas on *FRA* rakendamisega seonduvad ohutushinnangud ning ettevalmistamisel õhuruumi muudatuste pakett avaldamiseks *AIP*s. 2015. aasta esimese poolaasta jooksul on kavas töötada välja vajalikud protseduurid ning teisel poolaastal viia läbi koolitus ühtse marsruudivaba õhuruumi rakendamiseks kogu Põhja-Euroopas. Kuna koostöö *FAB* tasandil ja *FRA* rakendamine mõjutab paljusid huvigruppe, siis viidi läbi mitmeid töötubasid ja klientidele suunatud üritusi.

Siin võib ära mainida mais toimunud NEFAB ülese FUA töötoa ja oktoobris toimunud NEFAB Kliendipäevad Helsingis ja Oslos.

NEFRA (NEFAB ja Taani/Rootsi FAB-i ülene FRA) projekti rakendamiseks koostati kahe-etapiline üleminekuplaan (*ConOps*), mille esimese etapi rakendamine on kavas 2015. a novembris. 2014. aasta lõpus selgus, et EUROCONTROL ei ole valmis NEFRA-le vajalikku ADP teadete töötlemise tugiteenust osutama enne 2016 aastat ja see ilmselt mõjutab loodava FRA efektiivsust ning tekitab aktsiaseltsile lisatööd.

Rakendamise progressi jälgivad nii riikide järelevalveorganid kui ka spetsiaalselt loodud lennuliikluste struktuurid.

Lisateemadena arutati nii FAB tasandil kui ka kahepoolsete kohtumiste käigus edasise koostöö laiendamise võimalusi valdkondades, kus osapooltel ühised huvid (nt R&D, koolitus jne).

SESAR NORACON tegevus

SESAR NORACON töö toimus möödunud aastal plaanipäraselt, kuid mõningates projektides väikeste viivitustega tingituna teiste projektide sisendite hilinemisest. Kuna SESAR tegevus aastal 2016 lõpeb, on Aktsiaselts otsustanud SESAR II tegevuses mitte osaleda ja edasi minna üksikute konkreetsetel huvitavate projektidega. Kunagi, alustades SESAR ja NORACON koostööga, oli üheks eelduseks ka teistele Eesti lennundusasutustele SESAR-is osalemiseks võimaluse loomine. Kahjuks seda võimalust ei kasutatud ja sellest tulenevalt üritab ettevõtte vajalikes projektides osaleda alltöövõtu korras ning vabastada seeläbi ressursse päevakajaliste projektide tarbeks.

IDP (Interim Deployment Program)

Alates aastast 2012 osaleb Lennuliiklusteeninduse AS IDSG (*Interim Deployment Steering Group*) konsortsiumi liikmena SESAR IDP (*Interim Deployment Programme*) programmi realiseerimisel. Lennuliiklusteeninduse AS esindab IDSG juhtivas struktuuris NEFAB-i. IDP teostamine on osaliselt kaetud Euroopa abirahadega. IDP töö tulemusena valmis nn pilootprojekt, millega juhitakse sisse SESAR-i rakenduste juurutamine. Vastava Euroopa Komisjoni rakendusmäärusega nr 716/2014 tehti kõikidele liikmesriikidele kohustuseks *Pilot Common Project (PCP)* kirjeldatud funktsionaalsuste kasutuselevõtt.

Täienduste rakendamine harmoniseeritakse NEFAB-i raames ja süsteemide uuendamine saab toimuma 2014-2015. a. Seoses DP (*Deployment Manager*) institutsiooni loomise viivitustega Brüsselis pikendati IDSG mandaati 30. septembrini 2014. a, DP alustas tööd jaanuaris 2015.

PCP projektide FRA (*Free Route Airspace*) ja andmeside DL/CPDLC töö käib plaanipäraselt. Plaaniust aeglasemalt edeneb „*Collaborative Flight Planning*“ projekt. *Enhanced OLDI* rakendati *Finavia*-ga juunis 2014. Satelliitnavigatsioonipõhiste (SBAS) vertikaaljuhtimisega (APV) protseduuride rakendamine Eesti lennuväljadel on planeeritud aastaks 2015.

Borealise koostöö

Borealise alliansi juhtimises toimus 2014. aastal nn aja maha võtmine ja toimunule tagasisivaatamine. Valiti uus Borealise juht, oluliselt kärbiti tegevusvaldkondi ja muudeti struktuuri.

Koostati ja kiideti heaks *high level FRA* strateegia. Põhiesmärkidena lepiti kokku jätkata 2015. aastal ja edaspidi ühise Borealise-ülese FRA loomisega, mis baseerub NEFRA

ideoloogial ja põhimõtetel. Ülejäänud tegevused, mida *Borealise* raames ette võetakse, on seotud *FRA* toetusega ja eelpool mainitud *PCP* ülesannete koostegemisega.

Olulisemad ettevõtmised 2014, milles osales ka Lennuliiklusteeninduse AS, on *Borealis Joint Data Link Procurement and Implementation Project (JDLPIP)* ja *ADQ (Aeronautical Data Quality)* ühine audit.

JDLPIP käigus koostati ühine *Borealise*-põhine hankedokumentatsioon, ühine teenusosutamise lepingu kavand (*SLA*) ja lepiti kokku koostöövorm teenuse hanke ajal. Projekt laienes 2014. aastal ka maa-õhk teenuse harmoniseeritud hankele, mille käigus käisid ühised läbirääkimised teenuseosutajatega. Tehnoloogiast tulenevate tehniliste probleemide tõttu otsustas Euroopa Komisjon muuta *DL* rakendusmääruse tähtaega viie aasta võrra hilisemaks ja uueks tähtjaks Eestile saab veebruar 2018. a. Seoses sellega külmutasid *NEFAB*-i riigid läbirääkimised sideteenuste operaatoritega ja naasevad laua taha arvatavasti alles 2016. aasta lõpus.

Ühiselt telliti *ADQ* audit eesmärgiga kontrollida Eesti riigi vastavust Euroopa Komisjoni rakendusmäärusele nr 73/2010. Auditis osales seitse liiget üheksast, ettevõtte tulemused olid väga head, paikneti paremuselt teisel kohal. Peamiseks puuduseks oli riigi poolse osa puudumine. Üheks sellel auditil osalemise eesmärgiks oli ettevalmistus 8. oktoobril toimunud *EASA* auditiks, mille tulemusi ettevõttele veel edastatud ei ole.

Möödunud aasta sügisel toimunud *Borealise* nõukogu (*Board*) kohtumisel otsustati taotleda ühiselt *INEA* abiraha „*Free Route Airspace*“ projekti teostamiseks. Kogu *Borealise* eelarvest (ca 12 miljonit eurot) Lennuliiklusteeninduse AS-i osa on ca 300 tuhat eurot.

Tsiviil-sõjaline koostöö

Vaadeldes lähimineviku arenguid ning tulevikuperspektiive on tsiviil-sõjaline koostöö muutunud üha olulisemaks lendude korraldamise valdkonnaks. Militaarõppuste arv ja mastaap on aasta-aastalt kasvanud, Ämari lennuvälja arengud Tallinna lennuvälja vahetus läheduses avaldavad oma mõju aktsiaseltsi tegemistele. Tsiviil-sõjaline koostöö olulisusele lisas kaalu ka pingestuv olukord Venemaaga ja suurenev transponderita õhusõidukite arv Läänemere neutraalvete kohal.

Alates 2014. aasta 1. maist paiknevad *BAP (Baltic Air Policing)* üksused ka Ämaris ning nende käsitlemiseks on välja töötatud ajutised protseduurid. Aastatel 2014-2015 on plaanis juurutada paindliku õhuruumi korraldamiseks vajalikud *ASM (Airspace Management)* protseduurid ja süsteem *LARA (Local And sub-Regional Airspace Management support system)*, mida on tulevikus võimalik integreerida koos *NEFAB*-i partneritega ühtseks süsteemiks. Seoses Eesti liitumisega *EUROCONTROL*-iga kiirenes 2014. aasta lõpus *LARA* rakendamise protsess ning esimesed testid on planeeritud läbi viia märtsis 2015.

Eraldi projektina tuleb vaadelda Ämari projekti. Projekti eesmärgiks on lähi- ja lähenemislennujuhtimisteenuse, koostööprotseduuride ja Ämari õhuruumi kontseptsiooni väljatöötamine. Ämari projektiga seonduvad tegevused jätkusid kogu 2014. aasta jooksul jõudmata siiski tulemuseni algselt määratud tähtjaks. Projekti lõpptähtaeg lükkus 2015. aasta aprilli peamiselt Ämari lennuvälja ja osutatavate teenuste sertifitseerimisega seonduvates küsimustes. 2014. aasta jooksul tehti siiski ära suurem osa eeltööst ning viidi läbi ka osaline lennujuhtide koolitus. Koolituse viimane etapp on plaanis läbi viia veebruaris ja märtsis 2015, et ei tekiks suurt ajavahet koolituse ning rakendamise vahel.

Lennuinfoteenindus: Aeronautical Information Management (AIM)

Lennuinfo osakonna lennuinfo talituse projekt jätkus 2014. a ning CADAS süsteemi edasiarendus hõlmab üleminekut digitaalsele NOTAM-ile ja protseduuride disainimise süsteemi PANDA sidumist ühtse olemasoleva andmebaasiga. Süsteemile lisanduvad 2015. aastal elektroonilised sisendvormid andmete edastamiseks ning haldamiseks võimaldades seega varundada töövood, mis on nõutavad üleminekul aenavigatsiooniteabe teenistusele aenavigatsiooniteabe korraldusele.

2014. aastal võeti kasutusele uus selfbriefing – PilotPortal, mille sertifikaadi sai ettevõtte 16. juunil - süsteem alustas tööd 5. juulil 2014 (<https://isb.cans.ee>).

Planeeritakse lendude ettevalmistuse ning lennuplaanide-alast koostööd Amariga ning LVO-ga, kellele antakse kasutada CADAS ATS süsteem lendude planeerimiseks ning lennueelseks ettevalmistuseks. Koolitused Amarile on läbi viidud detsembris 2014 ja jaanuaris 2015 ning LVO vastavasisulised koolitused toimusid veebruaris 2015.

Planeeritakse võtta kasutusele elektroonsed vormid informatsiooni edastamiseks lennuinfo osakonna kodulehelt vastavalt EL 73/2010 nõudmistele ning vastavasisulised muudatused on viidud sisse teenuslepingutesse andmete edastajatega (SLA). Eelmisel aastal võeti kasutusele dünaamilise informatsiooni edastamiseks mõeldud vormid (SNOWTAM ja NOTAM), mida 2014. aasta sügisel uuendati seoses SNOWTAM-i uue formaadi kasutuselevõtuga.

Plaanis on uuendada tarkvara ning lisada IAIP paketi automaatne üleslaadimine EAD süsteemi.

Süsteemide ühendamine ning ka digitaalse NOTAM-i kasutuselevõtt on planeeritud aastas 2016. Projekt lõkkus edasi seoses dNOTAM-i spetsifikatsiooni kinnitamise edasilükkumisega EUROCONTROL-is.

Liitumisprotsess EUROCONTROL-iga

2014. aasta jooksul oli EUROCONTROL-iga liitumise temaatika üks läbivamaid. Toimus mitmeid kohtumisi ja arutelusid nii riigisisest kui ka EUROCONTROL-i partneritega. Peamisteks teemadeks olid liitumisprotsessiga seonduvate erinevate aspektide kaardistamine ja liitumisega kaasneva mõju analüüs. Ettevõtte jaoks oli oluline, et kogu liitumisega kaasnev mõju saaks eelnevalt läbi arutatud, kaasatud oleksid kõik huvigrupid ning liitumine toimuks Eestile võimalikult soodsatel tingimustel. 5. novembril võttis Riigikogu vastu seaduse Eesti liitumiseks EUROCONTROL-i konventsiooniga. Mõõndusena võib mainida, et ühe EUROCONTROL-i üksuse, CRCO-ga, rakendub liitumisel ülemineku periood.

Uue põlvkonna seiresüsteem WAM/ADS-B

Tööd hangitud uue põlvkonna seiresüsteemi (Wide Area Multilateration), mis loob kogu Tallinna lennuinfo piirkonda (st kogu Eesti õhuruumi) katva seirepildi, paigaldamisel läksid plaanipäraselt. Mahukaim töö oli seadmete ja antennide asukohtade valik, hindamine ning majutus- ja sidelepingute sõlmimine. Süsteem on planeeritud testida 2015. aasta kevadel ja võtta kasutusse sügisel üheskoos lennujuhtimissüsteemis tehtavate vastavate muudatustega. Olemasolevatel radaritel tehakse remont mehhaanilisele osale ja nad jäävad kasutusse, kuniks neil jagub ressursi. Seoses WAM juurutamisega on vajalik ka seireandmete töötlemisesüsteemi uuendamine. Valik langes EUROCONTROL-i poolt hangitud ja hallatavale süsteemile ARTAS, mis paigaldati 2014. a lõpus ja integreeritakse lennujuhtimissüsteemiga 2015. a kevadel.

Raadiosidevõrgu uuendamine

2014. a toimus tervet Eestit katva lennunduse raadiosidevõrgu uuendamise projekti raames hangitud raadioseadmete paigaldus. Kohapealne test korraldatakse 2015. a alguses ja lennukontroll suvel. Hangitud raadiovõrgu retranslaatorid paigutati uutesse asukohtadesse, tänu millele laieneb raadioside kate piirialadel võrreldes senise arhitektuuriga.

Lennuohutus ja kvaliteet

2014. aastal esitati Lennuliiklusteeninduse AS-is erinevate toimunud ohutussündmuste kohta 336 ettekannet, mis on üle 13,9% rohkem kui 2013. aastal. See näitab ettevõttes kasutatava ohutusalastest sündmustest teavitamise süsteemi toimimist heal tasemel.

Hajutusmiinimumi rikkumised toimusid peamiselt lähi- ja lähenemisalas ning need rikkumised jäid 0,5 NM piiri sisse, mis on enamlevinud probleem ka teistes Euroopa riikides. Juhtumeid on uuritud põhjalikult eesmärgiga vähendada hajutusmiinimumi rikkumisega seotud juhtumite arvu järgnevatel aastatel. Tähelepanu pööratakse üksuste vahelise koostöö edendamisele, protseduuride parendamisele ning plaan on hajutusmiinimumi vähendada. Hajutusmiinimumi vähendamise vajadus tuleneb õhuruumi muudatustest ja selle kasutusaktiivsusest. Tehnilise toe poolne valmidus võimaldab hajutusmiinimumi vähendamist.

Lennuliiklusteeninduse AS-i poolt põhjustatud vahejuhtumite hulk 2014. aastal oli väiksem kui 2013. aastal. Ülevaade Lennuliiklusteeninduse AS poolt põhjustatud ohutusjuhtumitest:

Juhtumi tüüp		Eesmärk		Tegelik 2014	Tegelik 2013
Lennuõnnetus / Accident		Sündmust kokku	0	0	0
Kokku- põrke oht / Near collision	Ebapiisav hajutamine (tõsine lennuintsident) / <i>Inadequate separation</i>	Sündmust 100 000 operatsiooni kohta	≤1	0,5	2,1
	Hajutusmiinimumi rikkumine (lennuintsident) / <i>Separation minima infringement</i>	Sündmust 100 000 operatsiooni kohta	≤4	5,1	10,1
	Õhusõidukite ohtlik lähenemine maaga / Near Controlled Flight Into Terrain (Near CFIT)	Sündmust 100 000 operatsiooni kohta	0	0	0
	Lennuraja hõivamine nii, et vältimismanööver oli vajalik / <i>Runway incursion where avoiding action was necessary</i>	Sündmust 30 000 operatsiooni kohta	≤1	0	0,2
Potentsiaalne oht kokkupõrkeks / Potential for collision or near collision		Sündmust 100 000 operatsiooni kohta	≤4	3,0	0,5
Lennuliikluse korraldamise spetsiifilised vahejuhtumid / <i>ATM-specific occurrences</i>		Sündmust 100 000 operatsiooni kohta	≤10	2,0	0,5

2014. aastal alustati regulaarsete ohutusjuhtumite järeltegevuste koosolekutega.

2014. aastal loodi ettevõttes sarnaselt juba toimivale lennujuhtimisosakonna ohutusmeeskonnale ka sidetehnika osakonna ohutusmeeskond, mille ülesandeks saab tehniliste ohutusosalaste vahejuhtumite uurimine.

Kvaliteedijuhtimissüsteemi järelevalve

Aasta jooksul uuendati 77 juhtimissüsteemi dokumenti, millest 7 on täiesti uued juhendmaterjalid.

Kvaliteedisüsteemi toimivuse kontrollimiseks toimus 2014. aastal mitmeid erineva tasemega järelevalve tegevusi.

Ettevõtte siseauditid viidi läbi vastavalt auditiplaanile, aasta jooksul auditeeriti kõiki osakondi ning eraldi tehti audit elektroonse dokumendihaldussüsteemi kohta. Siseauditi käigus leidsid audiitorid 104 leidu ettevõtte igapäevatöö parendamiseks.

Kvaliteedijuhtimissüsteemi sertifitseerimise lepingut pikendati *Bureau Veritas Eesti OÜ*-ga, kes viis läbi kvaliteedijuhtimissüsteemi resertifitseerimise auditi. Auditi aruande kohaselt ettevõtte juhtimissüsteem vastab standardile *ISO 9001:2008*, mittevastavusi ei esinenud. Sertifikaat väljastati kolmeks aastaks, millele teostatakse järelevalve auditit kord aastas.

Aeronavigatsiooniteenuse osutaja sertifikaat

Järelevalve auditit teostas Lennuamet kontrollides regulaarse aeronavigatsiooniteenuse osutaja nõuetele vastavust. Inspekteerimise käigus vaadati *CNS* teenuse osutamist ja Euroopa Komisjoni määruse nr 73/2010 nõuetele vastavust. Mittevastavusi ei tuvastatud.

EASA (European Aviation Safety Agency) auditeeris Lennuametit, mille käigus intervjueriti ka ettevõtte töötajaid. Auditi tulemused esitatakse Lennuametile.

Personal

Lennuliiklusteeninduse Aktsiaseltsis töötas 2013. aasta 31. detsembri seisuga 165 töötajat, (koos lapsehoolduspuhkusel olevate töötajatega 175). 2014. aasta lõpuks oli töötajate koguarv kasvanud 1,8% ehk 168 töötajani (koos lapsehoolduspuhkustega 176).

Keskmine töötajate arv aruandeaastal oli 173,2, mis võrreldes 2013. aastaga on kasvanud 1,3%. Eelkõige kasvas lennujuhtide arv, mida ettevõtte soovib suurendada paindlikkuse saavutamiseks kasvava liiklusega toimetulekuks. Ühe töötaja võrra kasvas ka ohutusspetsialistide arv, mis on tingitud suurenenud panusest ohutusvaldkonda.

Täiendavad lennujuhid värvas ettevõtte Eesti Lennuakadeemia lõpetajate hulgast. Omalt poolt panustati kevadel 2014 läbi viidud reklaamikampaaniasse õpilaste huvi äratamiseks lennujuhi ja lennundusinseneri eriala vastu. Läbi aasta osalesid ettevõtte töötajad lennujuhtimise eriala väljaõppeprotsessis akadeemias ning viisid läbi praktikaid õpilastele lennujuhtimiskeskuses.

2015. aastal on ettevõtte siiski planeerinud täiendava lennujuhtide baaskursuse läbiviimist, kuna Eesti Lennuakadeemia lõpetajaid, kes ettevõttes töötamiseks kvalifitseerusid, ei ole piisavalt.

Kevadel läbi viidud töötajate rahul olu- ja pühendumuse uuringu tulemused näitasid, et tervikuna on rahulolu oluliste töömotivatsioonijuhendavate teguritega väga hea, töötajate pühendumusindeks on võrreldav Euroopa TOP 10 ettevõtete pühendumusindeksiga. Tulemused mõnevõrra erinevad osakondade lõikes. Küsitluse tulemuste analüüsi tulemusena valmis prioriteetsete valdkondade loetelu. Ettevõtte tasandil on prioriteetsete valdkondadena määratletud:

- Arendustegevuse korralduse ettevõttes – eesmärk on luua raamistik ja abivahendid arendustööde paremaks tegemiseks, mis tagaks projektides osalejatele piisava ajaressursi, kindlaksmääratud ülesanded, vastutuse ning volitused. 2015. aastaks on planeeritud projektijuhtide arenguprogramm.
- Töökorralduse parendamine – ettevõtte struktuuri ja tööülesannete jaotuse ülevaatus ning osakonna-sisene töökorralduse ülevaatus. Aruandeaastal viidi läbi ja alustati mitme restruktureerimisega. Lennuinfo osakonda moodustati lisaüksusena lennukaartide grupp. Muudatusega on tagatud informatsiooni haldamise vastavus viimastele nõuetele ning loodud võimalused ühtseks klienditeeninduseks. Suvel algas lennujuhtimisosakonna restruktureerimine. Ettevõtte eesmärk seoses struktuurimuudatusega on saavutada parem tööde planeerimine ja korraldus, tõhustada infovahetust ning tõsta juhtimiskvaliteeti uute juhtimistasandite loomisega. Uue struktuuriga alustati tööd jaanuaris 2015.
- Juhtimisotsuste kommunikatsiooni parendamine.
- Juhtimiskvaliteedi tõstmine. Selleks on ettevõtte läbi viimas juhtimiskompetentside kaardistamise, hindamise ning arendamise projekti.

Töötajate arendamisel pandi 2014. aastal rõhku ajajuhtimisoskuste arendamisele. Vajadus selleks on tekkinud töömahtude kasvuga ning paljude erinevate projektide haldamise vajadusega oma igapäevatöö kõrvalt. Suur osakaal koolitustes oli ka ohutusalase teadlikkuse tõstmisel, kuna sidetehnika osakonnas loodi ohutusmeeskond analoogselt lennujuhtimisosakonna ohutusmeeskonnale, kelle ülesandeks saab tehniliste ohutusalaste vahejuhtumite uurimine. Kõikidele lennujuhtidele viidi esmakordselt läbi kriisireguleerimisalane koolitus vastavalt Euroopa ja Eesti õigusaktidest tulenevatele nõuetele. Lisaks eelnevale toimusid õigusaktides ning eeskirjades ette nähtud täienduskoolitused ning süsteemiuuendustega ja protseduuride muutumisega seotud koolitused.

Aasta algusest rakendati töö aja- ning kohapaindlikkust töötajatele, kelle tööülesanded seda võimaldavad. Sellise poliitikaga soovitakse aidata töötajaid töö- ja pereelu ühildamisel, et vältida sellest tekkida võivaid pingeid.

Tähtsamad sündmused seoses aktsiaseltsi juhtorganitega olid järgmised:

- Ainuaktsionäri otsusega kutsuti tagasi senised nõukogu liikmed Andrus Braunbrück ja Raivo Kütt ning uuteks nõukogu liikmeteks nimetati alates 12.06.2014 Peep Peterson ja Jaan Tamm.
- Seoses juhatuse liikmete lepingute tähtaja saabumisega otsustas nõukogu korraldada avaliku konkursi juhatuse liikmete leidmiseks. Vastavalt nõukogu poolt läbi viidud juhatuse konkursi tulemusele kuulub alates 01.01.2015 lisaks senistele liikmetele Tanel Rautitsile ja Mati Tarlapile juhatusse ka Üllar Salumäe.
- Aktsiaseltsi nõukogu pidas aruandeaastal 7 ning auditikomitee 6 koosolekut.

Aruandeaastal arvestati juhatuse liikmetele juhatuse liikme tasudena ja palgana 155 tuhat eurot, nõukogu ja auditikomitee liikmetele arvestati aasta jooksul tasudena kokku 29 tuhat eurot.

Tulemuslikkuse kava ja hinnad

Tulenevalt Euroopa Komisjoni määrusest nr 691/2010 koostas Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium Eesti riikliku tulemuslikkuse kava aastateks 2012-2014. Lennuameti eestveetaval tegevusel osales Lennuliiklusteeninduse AS kava koostamises olulise üksusena, kuna nii läbilaskevõimsusele kui kuluefektiivsusele seatud eesmärkide täitmisel on ettevõtte tegemistel täita oluline roll.

Eesti kohta tervikuna kokku lepitud eesmärkidest ja nende täitmisest annab ülevaate alljärgnev tabel:

Valdkond	Näitaja	Eesti eesmärk	Euroopa eesmärk	Eesti tegelik, 2012-2014
Läbilaskevõime	Lennu keskmine lennuliikluse korraldusest tingitud hiline mine	2012. a: 0,11 min. 2013. a: 0,16 min. 2014. a: 0,22 min.	2014. a: 0,5 minutit	2012. a: 0,11 2013. a: 0,02 2014. a: 0,03
Kuluefektiivsus	Marsruudi navigatsiooni-teenuse ühikukulu (2009. a püsihind)	2012. a: 20,31 € 2013. a: 19,78 € 2014. a: 19,84 €	2012. a: 57,88 € 2013. a: 55,87 € 2014. a: 53,92 €	2012. a: 20,42 € 2013. a: 19,82 € 2014. a: 19,92 €

Heameel on tõdeda, et tulemuslikkuse kavas võetud eesmärgid on läbilaskevõime osas kõigil kolmel aastal täidetud. Kuigi kuluefektiivsuse osas jäi eesmärk 0,38% ulatuses saavutamata, siis tuleb tulemust igati märkimisväärselt tunnustada: 2009. aasta püsihindades tehti kulusid 4,8% vähem planeeritust ning antud kujul eesmärgi mittetäitmise põhjustas 5,1% prognoositust väiksem lendude maht. Tulemuslikkuse kava kuluefektiivsuse osas said Lennuliiklusteeninduse AS-i eesmärgid kõigil kolmel aastal täidetud.

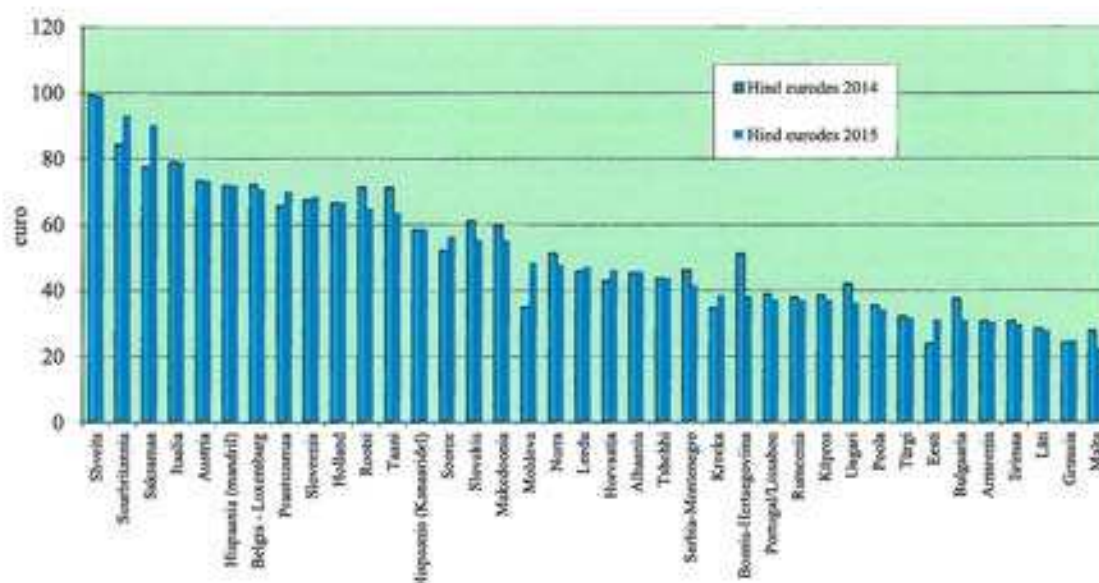
Lisaks nn esimese vastavusperioodile 2012-2014 toimusid erinevad arutelud ja konsultatsioonid ka tulemuslikkuse kava teise vastavusperioodi 2015-2019 väljatöötamiseks. Alates teisest vastavusperioodist 2015-2019 ei kinnitata tulemuslikkuse kava enam riigi tasandil vaid funktsionaalse õhuruumi bloki tasandil. Eesti osaleb koostöös Norra, Soome ja Lätiga NEFAB-is. Veebruaris-märtsis toimusid erinevad kohtumised MKM ja Lennuameti esindajatega NEFAB-i tulemuslikkuse kava 2015-2019 koostamiseks, 26.märtsil toimus selle konsulteerimine huvitatud osapooltega Helsingis. IATA-ga leidis Eesti (MKM, LA, LLT) täiendav konsultatsioon kuluefektiivsuse teemal aset 15. aprillil, teistel teemadel üldjoontes väljatöötatud kavand osapooltelt erilisi kommentaare ei saanud. Oktoobris toimus NEFAB kliendipäev Helsingis.

Suvel 2014 esitati tulemuslikkuse kava NEFAB-i osaliste poolt Euroopa Komisjonile kinnitamiseks, kuid vaatamata töötasandil saadud heakskiidule on see käesoleva aruande koostamise ajal veel Euroopa Komisjoni ametliku heakskiiduta. Lisaks senisele kuluefektiivsuse ja läbilaskevõimsuse osas sätestatud eesmärkidele sisaldab uue perioodi kava eesmärgi ka ohutuse ning keskkonnakaitse näitajates.

Muudatused Lennuliiklusteeninduse AS-i navigatsiooniteenuste ühikuhindade ning tasu arvestamise valemis osas:

Marsruudi navigatsiooniteenuse eest võetava tasu arvutamisel valemis muutusi ei olnud, küll aga muutus valemis kasutatav ühikuhind 2013. aastal kehtinud 22,95 eurolt 23,97 eurole 2014. aastal. Tulenevalt väljatöötatud uuest tulemuslikkuse kavast muutis ettevõtte marsruudi navigatsiooniteenuse ühikuhinda ka 2015. aastal, uueks ühikuhinnaks on 31,10 eurot.

Marsruudi navigatsioonitasu Euroopas

Terminali navigatsiooniteenuse ühikuhinnaks oli 2014. aastal 93,67 eurot, aasta varem oli selleks 77,97 eurot. Alates 1. jaanuarist 2015 on terminali navigatsiooniteenuse ühikuhinnaks 88,38 eurot.

Investeeringud ja pilk tulevikku

Kaugjuhtimistorni kontseptsiooni arendamine

Vastavalt Lennuliiklusteeninduse AS vajadusele ja ideele Eesti regionaalsete lennuväljade lähilennujuhtimise tõhusamaks korraldamiseks on ettevõtte koostöös Eesti Lennuakadeemiaga kirjeldanud ja analüüsinud ühe või mitme regionaalse lennuvälja lähilennujuhtimise või infoteeninduse osutamise võimalust lennuväljalt eemal asuvalt töökohalt (nn kaugjuhitava torni - *Remote TWR* kontseptsiooni).

See mitmel pool maailmas väljatöötatud ja Euroopa ATM juhtplaani üksikasjalikult kirjeldatud lennuliikluse korraldamise kontseptsioon võimaldab:

- kuluefektiivset lennuliiklusteenuste osutamist eelkõige madala liiklustihedusega lennuväljadel ja kopteriväljakutel;
- mitme eemalasuva lennuvälja lennuliiklusteenuste osutamist ühelt positsioonilt, millega ühtlasi paraneb personali ja taristu kasutamise efektiivsus;
- osutada lennuliiklusteenuseid just siis, kui selleks on vajadus – paraneb väikelennuväljade lahtiolekuaja paindlikkus, sh näiteks korraldada 24/7 päästeoperatsioone ja meditsiinilende vastava varustusega lennuväljadelt ja kopteriväljakutelt;
- lihtsalt muuta opereerimise taset *AFIS*-elt *ATC*-le ja vastupidi;
- parandada lennuohutust uue tehnoloogia kasutuselevõtu kaudu;
- ettenägematute olukordade lahendamise head paindlikkust ja kuluefektiivsust.

2015. aastal on kavas kaugjuhitavate lennuväljade kontseptsiooniga edasi minna, viies läbi läbirääkimised AS Tallinna Lennujaamaga ning Lennuametiga ning luues nn testplatvormi Tartu lennuväljal.

Tallinna lennuvälja ja lennuraja rekonstrueerimine

2014. aastal käivitus AS Tallinna Lennujaama arendusprojekt „Tallinna Lennujaama lennuliiklusalala arendusprojekt 2015 - 2020“, mille eesmärgiks on tõhustada lennuvälja keskkonnasäästlikku ja efektiivset käitamist, tõsta lennuohutust ning lennuvälja keskkonnaseisundi parendamise kaudu leevendada lennuvälja infrastruktuuri ebasoodsat mõju keskkonnale.

Arendusprojekt viiakse ellu etappide kaupa:

Etapp 1, 2015-2018

- 2015 arendusprojekti tegevuskava detailne väljatöötamine ja hanke läbiviimine ehitaja leidmiseks;
- 2015-2017 olemasoleva lennuraja rekonstrueerimine ja pikendamine.

Etapp 2, 2018-2020

- 2018 suuri chitustöid ei toimu kuna Eesti on Euroopa Liidu eesistujamaa;
- 2019-2020 täiendava ruleerimistee ning seisuplatside ehitamine lõunaosas.

Mõlema etapi korral peab Lennuliiklusteeninduse AS olema valmis rekonstrueerimise käigus oma süsteemide õigeaegse uuendamise ja ümberpaigutamisega ning kohandama operatiivselt protseduure vastavalt ehitussituatsioonile. Klientide parema teenindamise nimel loodi eelmise aasta lõpus koostööprojekt rekonstrueerimisega kaasnevate probleemide koordineeritud lahendamiseks.

SESAR-s osalemine

Läbi Põhja-Euroopa koostöö jätkab Lennuliiklusteeninduse AS osalemist SESAR-is (*Single European Sky ATM Research program*). Valdkonnad, milles osaletakse, on seotud kaugjuhitava lennujuhtimistorni projektiga, lennutrasside arenguga, lennuväljade infosüsteemidega ja personali arengutega.

2013. aastal toimus järjekordne konsortsiumi liikmete *BAFO II (Best and Final Offer)* hankepaketi töömahtude ülevaatamine ning liikmete vaheline ümberjaotamine. Selle tulemusena vähenes Lennuliiklusteeninduse AS osalus/koormus ca 25% võrra. Samas osales ettevõtte koos teiste *NORACON* koostööpartneritega SJU poolt korraldatud *BAFO III* hankepaketi konkursil ja võitis osalemise „*CNS Systems Definition and Roadmap*” projektis. *CNS* projektis osalemine võimaldab töötajatel saada vajalikke teadmisi ettevõtte arengukavade koostamiseks.

Ka taotleb Lennuliiklusteeninduse AS koos teiste Borealis-e partneritega osalemist *SESAR FRA (Free Route Airspace) VLD (Very Large Scale Validation)* demonstratsioonis *NATS-i* (Suurbritannia peamine aeronavigatsiooniteenuse osutaja) alltöövõtjana. Demonstratsioon toimub aastatel 2016-2018.

FINEST koostöö

Jätkus tihedam koostöö *Finavia*-ga, kus otsitakse võimalusi uute koostöövaldkondade leidmiseks, 2014. aasta novembris sai ka sellealane raamleping sõlmitud, mis pani paika koostööraamistiku. Lisaks juba toimivale koostööle lennujuhtimissüsteemide ühise arengu osas hakatakse pikalt ette vaadates mõtlema piiriüleste sektorite loomisele, mis annaks juurde nii paindlikkust kui ka kokkuhoidu lennujuhtimise poolelt.

Mehitamata õhusõidukid

Uue ja jõuliselt kasvava valdkonnana on peale tulnud *RPAS*, ehk mehitamata õhusõidukite teema. Probleem on lennuliikluse korraldamise jaoks suuremas osas seotud Tallinna ja Tartuga, kus lennuväljade kontrollitsoon ulatub maapinnani ja haarab enda sisse linna, st et nende õhusõidukite lennutamine filmimise või muudel eesmärkidel Tallinnas ja Tartus, nõuab vastavate kontrolliprotseduuride käivitamist, mis on ebaproportsionaalselt kallid. Probleem on suures osas regulatiivne ja kriitiline terves Euroopas.

Suuremad planeeritud hanked

Käimas on AMHS jaama hankeprotsess, milles osalevad kõik maailmas tuntud tarnijad. Lepinguni on planeeritud jõuda enne 2015. aasta suve.

Toimub *back-up* lennujuhtimissüsteemi uuendamise hankeprotsess. Tarkvara hankimisega oodati, sest 2015. aastal on välja tulemas uus versioon tarkvarast. Hetkel on käimas pakutavate funktsioonide toimimise täpsustamine.

Alustati varahalduse ja raporteerimise keskkonna IVHS (Intsidentide ja varahalduse süsteem) hanget. Lähteülesande koostamise peale kulus 2014. aasta teine pool. Keskkonna kasutusse andmise tähtaegadest saab rääkida peale tarnija valiku tegemist, siis ka selgub millised moodulid ja millises järjekorras üles seatakse.

Infosüsteemide küberturvalisuse tõstmise plaanid aastaks 2015

Poliitiline olukord maailmas ja küberkuritegude kasv nõuavad täiendavate meetmete kasutuselevõttu aktsiaseltsi poolt pakutava aeronavigatsioonilise teenuse toimepidavuse ja ohutuse tagamiseks ka tulevikus. Järgnevatel aastatel on plaanis suurendada infrastruktuuri ja tehniliste ruumide reserveeritust, täiendada õiguste ja juurdepääsude regulatsioone, korraldada töötajate teadlikkuse suurendamise üritusi võimalikest ohtudest.

Majanduslik lisaväärtus

Täiustamaks ettevõtte majandustulemuste hindamist kasutab ettevõtte juhatus majandusliku lisaväärtuse mõõtmist. Kui traditsiooniliselt piirduakse kasumiaruande koostamisega ja selle põhjal hinnangute andmisega, siis majandusliku lisaväärtuse arvestamisel võetakse arvesse ka omakapitali kasutamise kulu. Majandusliku lisaväärtuse sisuks ongi omanikule üle tema poolt nõutava taseme teenitud kasum:

$$\text{Majanduslik lisaväärtus} = \text{Puhaskasum} - \text{Omakapital} \times \text{Omakapitali hind}$$

Arvestades ettevõtte riskitaset, maailma teiste teenuseosutajate omakapitali hinnana käsitletud näitajaid ja omaniku seisukohti, on ettevõttes omakapitali nõutavaks tulumääraks 2014. aastal võetud 8,9%.

Peamiste teenuste lõikes kujunes majanduslik lisaväärtus alljärgnevalt:

	Marsruudi navigatsiooni-teenus	Terminali navigatsiooni-teenus	Muud teenused	Kokku
Tulud	19 094 211	1 452 849	30 784	20 577 845
Ärikulud	13 151 982	971 276	21 643	14 144 901
Kapitaliga seotud kulud	1 161 507	759 843	486	1 921 835
Majanduslik lisaväärtus ettevõtte tasandil	4 780 723	-278 269	8 655	4 511 109
Riigi kulud	3 978 678	398 035		4 376 713
Majanduslik lisaväärtus riigi tasandil	802 044	-676 304	8 655	134 396

Hea ühingujuhtimise tava aruanne

Lennuliiklusteeninduse AS käitub ettevõtte juhtimisega seotud küsimuste lahendamisel enamasti Hea Ühingujuhtimise Tava (edaspidi: HÜT) soovituslikest juhisteid lähtuvalt. Samas lähtutakse ettevõtte juhtimises lisaks HÜT-is toodud soovituslikele juhistele ka riigivara seadusest (edaspidi: RVS), kuna Lennuliiklusteeninduse AS kuulub 100% Eesti Vabariigile. Seega, tulenevalt Lennuliiklusteeninduse AS ainuomanikust ning sellest tingitud spetsiifilistest iseärasustest ettevõtte juhtimises üldkoosoleku ja nõukogu tasandil, ei järgi Lennuliiklusteeninduse AS mõningaid HÜT-i soovituslikke juhiseid. Alljärgnevalt on esitatud viited nendele HÜT-i sätetele (HÜT-i punkt ja selle lühikirjeldus), mida ei järgita ja lisatud põhjendused mittejärgimise kohta.

Samas on oluline märkida, et vaatamata mõningate juhiste mittejärgimisele on tervikuna Lennuliiklusteeninduse AS tegevuse korraldamisel tagatud ainuaktsionäri ja kreditoride huvide kaitse ning nende võrdne kohtlemine. Mittejärgitavad HÜT-i juhised puudutavad peamiselt üldkoosoleku läbiviimist ja nõukogu liikmete määramist, mille eesmärgiks on tagada eelkõige aktsionäride huvide kaitse. Kuna Lennuliiklusteeninduse AS aktsiate ainuomanik on Eesti Vabariik, on aktsionäri huvid kaitstud vastavalt RVS-is sätestatud põhimõtetele.

Üldkoosolek

Lennuliiklusteeninduse AS ei järgi alljärgnevaid HÜT-i punkte:

Punkt 1.1.1 – Igale aktsionäriks tagatakse õigus osaleda üldkoosolekul, võtta üldkoosolekul sõna päevakorras esitatud teemadel ning esitada põhjendatud küsimusi ja teha ettepanekuid.

Punkt 1.2.1 – üldkoosoleku kokkukutsumise teade tehakse samaaegselt selle saatmisega aktsionäridele ja/või avaldamisega üleriigilise levikuga päevalehes kättesaadavaks ka emitendi veebilehel.

Punkt 1.2.3 – samaaegselt seaduses sätestatud üldkoosoleku kokkukutsumise tingimuste täitmisega avalikustab juhatus emitendi veebilehel päevakorraga seotud olulise teabe, mis on talle esitatud või muul viisil kättesaadav.

Punkt 1.2.4 – mõistliku aja jooksul enne üldkoosoleku toimumist avaldab nõukogu emitendi veebilehel enda ettepanekud päevakorras olevate teemade kohta.

Punkt 1.3.1 – üldkoosoleku juhatajaks ei valita nõukogu esimeest ega juhatuse liiget.

Punkt 1.3.2 – üldkoosolekul osalevad juhatuse liikmed, nõukogu esimees ning võimalusel ka nõukogu liikmed ja vähemalt 1 audiitoritest.

Punkt 1.3.3 – emitent teeb vastavate tehniliste vahendite olemasolul ning juhul, kui see ei ole talle liiga kulukas, üldkoosoleku jälgimise ja sellest osavõtu võimalikuks sidevahendite kaudu (nt internet).

Ülaltoodud HÜT-i juhiste mittejärgimine on tingitud asjaolust, et Lennuliiklusteeninduse AS ainuaktsionäriks on Eesti Vabariik ning aktsionäri õiguste teostajaks on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, mida esindab aktsionäride üldkoosolekul majandus- ja kommunikatsiooniminister. Aktsionäri õiguste teostamine ja esindaja volitused on sätestatud RVS-s ning üldkoosolekute toimumine ja sellel osalejad määratakse vastavalt vajadusele kooskõlastatult ainuaktsionäriaga. 2014. a korralisele üldkoosolekule kutsuti ja seal osalesid majandus- ja kommunikatsiooniminister, nõukogu esimees, juhatuse esimees, finantsdirektor

ning viis majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumi töötajat; audiitor koosolekul ei osalenud. Koosolekust ei tehtud tehniliste sidevahendite kaudu ülekannet.

Juhatus

Vastavalt HÜT-i punktile 2.2.7 esitatakse alljärgnevalt andmed 2014. aastal Lennuliiklusteeninduse AS juhatuse liikmetele makstud juhatuse liikme tasude suuruse kohta ning kirjeldatakse lahkumishüvitiste ja täiendavate tasude määramise süsteemi.

Lennuliiklusteeninduse AS-i juhatuse liikmetele tasuti 2014. aastal kokku 155 tuhat eurot, sh 2013. majandusaasta preemiasummasid 28,5 tuhande euro ulatuses. 2014. aasta majandustulemuste eest makstav võimalik preemia otsustatakse nõukogu poolt peale majandusaasta aruande kinnitamist. Juhatuse liikmele makstava täiendava tasu ning lahkumishüvitise suuruse piirmäärad on sätestatud RVS § 86 lg-tes 2 ja 3, millest tulenevalt ei või Lennuliiklusteeninduse AS juhatuse liikmele makstava täiendava tasu suurus kokku ületada juhatuse liikme nelja kuu tasu.

Seisuga 31.12.2014 on Lennuliiklusteeninduse AS kehtivate lepingute põhjal kohustus maksta juhatuse liikmetele tagasikutsumise korral hüvitist kolme kuu juhatuse liikmetasu ulatuses.

Täiendava tasu määramine peab olema põhjendatud ning arvestama Lennuliiklusteeninduse AS puhul loodud lisandväärtust ja turupositsiooni. Lahkumishüvitist võib maksta üksnes juhatuse liikme tagasikutsumisel nõukogu algatusel enne tema volituste tähtaja möödumist ning selle suurus ei või ületada juhatuse liikme kolme kuu tasu.

Nõukogu

Punkt 3.1.3 – Nõukogu hindab korrapäraselt juhatuse tegevust emitendi strateegia elluviimisel, samuti hindab nõukogu emitendi finantsseisundit, riskijuhtimise süsteemi, juhatuse tegevuse õiguspärasust ning seda, kas emitenti puudutav oluline teave on nõukogule ja avalikkusele nõuetekohaselt teatavaks tehtud.

Nõukogu poolt komiteede (auditikomitee, tasustamiskomitee jmt.) asutamisel ja komiteedega seotud asjaolude muutmisel ei pea ettevõtte otstarbekaks avaldada oma veebilehel nende olemasolu, ülesandeid, koosseisu ja kohta, kuna ettevõttel on üks aktsionär ning nõukogu koosolekute protokollid edastatakse vastavalt Riigivaraaseadusele nii üldkoosolekule kui ka rahandusministrile.

Lennuliiklusteeninduse AS ei järgi HÜT-i punkti 3.2.2 – vähemalt pooled emitendi nõukogu liikmetest on sõltumatud. Kui nõukogus on paaritu arv liikmeid, siis võib sõltumatuid liikmeid olla üks liige vähem kui sõltuvaid liikmeid.

Lennuliiklusteeninduse AS nõukogu on kuueliikmeline. Vastavalt RVS-i §-le 81 lg 2 määrab nõukogu liikmed ainuaktsionäri otsusega majandus- ja kommunikatsiooniminister. Tulenevalt eeltoodust võib Lennuliiklusteeninduse AS nõukogu liikmeid käsitleda sõltuvatena kontrollivast aktsionärist.

Vastavalt HÜT-i punktile 3.2.5 esitatakse alljärgnevalt andmed 2014. aastal makstud Lennuliiklusteeninduse AS-i nõukogu liikmete tasu suuruse ja tasustamise korra kohta.

Lennuliiklusteeninduse AS-i nõukogu ja auditikomitee liikmetele tasuti 2014. aastal kokku 29 tuhat eurot.

Nõukogu liikme määramise ja tasustamise kord on sätestatud RVS-i § 85. Vastavalt RVS-ile kehtestab tasude piirmäärad ja täpsema tasustamise korra rahandusminister. Nõukogu liikmetele makstavate tasude piirmäärad on kehtestatud rahandusministri 22. veebruari

2010. aasta määrusega nr 10 „Riigi osalusega äriühingu ja sihtasutuse nõukogu liikmete tasustamise kord ja tasude piirmäärad”.

Lähtuvalt sätestatud piirmääradest otsustab nõukogu liikme tasu suuruse aktsiaid valitsev minister. Vastavalt majandus- ja kommunikatsiooniministri käskkirjale oli Lennuliiklusteeninduse AS-i nõukogu liikme tasu suuruseks 355 eurot kuus ja nõukogu esimehe tasu suuruseks 473 eurot kuus. Tasu makstakse nõukogu liikmele üks kord kuus. Nõukogu liikmele ei maksta tasu selle koosoleku toimumise kuu eest, kui ta nõukogu otsuste vastuvõtmisel ei osalenud.

Vastavuses ülalnimetatud määrusega lisandub nõukogu liikme tasule täiendav tasu nõukogu organi tegevuses osalemise eest. Lennuliiklusteeninduse AS-i nõukogu organiks on auditikomitee, mis koosneb kolmest liikmest. Nõukogu auditikomitee tegevuses osalemise eest makstakse komitee liikmele tasu 25% nõukogu liikme tasust, komitee esimehe tasu moodustab 50% nõukogu liikme tasust.

Lahkumishüvitist ja teisi täiendavaid tasusid lisaks tasule nõukogu organi tegevuses osalemise eest Lennuliiklusteeninduse AS-i nõukogu liikmetele ei maksta.

Punkt 3.3.2 – HÜT-i aruandes näidatakse ära majandusaasta jooksul tekkinud huvide konfliktid koos igakordsete lahendustega.

2014. aasta majandusaasta aruande koostamiseni ei ole Lennuliiklusteeninduse AS-i nõukogu liikmed teavitanud ettevõtjat ühestki teada olevast huvide konfliktist.

Teabe avaldamine

Lennuliiklusteeninduse AS ei rakenda HÜT punkti 5 täielikult.

Mitterakendamise põhjuseks on Lennuliiklusteeninduse AS-i aktsionäride struktuurist tulenev, mille kohaselt on Lennuliiklusteeninduse AS-l üks aktsionär, mistõttu ei ole teabe avaldamine veebilehel efektiivne ning otstarbekas aktsionäride teavitamise viis, samuti ei ole seetõttu otstarbekas jagada kõike infot ka inglise keeles. HÜT punkti 5 nõuete täpsest mitterakendamisest hoolimata saadab Lennuliiklusteeninduse AS vajalikud aruanded aktsionäridele otse ning avaldab veebilehel teavet, mis pakub või võib huvi pakkuda avalikkusele. Samuti rakendab Lennuliiklusteeninduse AS HÜT punktis 5.6 sätestatud hoolsuse ja läbimõelduse põhimõtet suhtlemisel ajakirjanduse ning teiste huvigruppidega.

Finantsaruandlus ja auditeerimine

Lennuliiklusteeninduse AS ei järgi HÜT-i punkti 6.2.2 – juhatus esitab enne audiitoriga audiitorteenuse lepingu sõlmimist lepingu eelnõu nõukogule kinnitamiseks.

Kuna audiitoriga sõlmitava audiitorteenuse lepingu olulised tingimused (sh tasu suurus, ajakava ja tööülesanded) on nõukoguga kooskõlastatud enne audiitori valiku lõplikku kinnitamist üldkoosoleku poolt, ei pea Lennuliiklusteeninduse AS-i juhatus lepingu eelnõu kinnitamist nõukogu poolt vajalikuks.

Punkt 6.2.3 – Audiitorite rotatsiooni korraldamisel lähtub emitent Finantsinspektsiooni 24. septembri 2003. a juhendist “Riikliku finantsjärelevalve teatud subjektide audiitorite rotatsioon”.

Nimetatud soovituslikku juhendit ei jälgita, kuna audiitor nimetatakse üheks kalendriaastaks iga-aastase konkursi tulemuste alusel.

Raamatupidamise aastaaruanne

Finantsseisundi aruanne

(eurodes)

VARAD		31.12.2014	31.12.2013
KÄIBEVARA			
Raha ja raha ekvivalendid	<i>Lisa 2</i>	4 800 852	5 059 897
Lühiajalised finantsinvesteeringud	<i>Lisa 3;4</i>	0	900 367
Nõuded ostjate vastu	<i>Lisa 4;5</i>	1 970 885	1 523 739
Muud nõuded ja ettemaksed	<i>Lisa 6</i>	315 184	307 733
Käibevara kokku		7 086 921	7 791 736
Materiaalne põhivara	<i>Lisa 7</i>	18 921 382	17 405 080
Immateriaalne põhivara	<i>Lisa 7</i>	198 847	241 488
Põhivara kokku		19 120 229	17 646 568
VARAD KOKKU		26 207 150	25 438 304
KOHUSTUSED JA OMAKAPITAL			
Pikaajaliste võlakohustuste tagasimaksed järgmisel perioodil	<i>Lisa 4;8;10</i>	833 949	803 697
Võlad töövõtjatele	<i>Lisa 4;9</i>	552 188	474 295
Lühiajalised eraldised	<i>Lisa 9</i>	897 067	757 384
Muud lühiajalised kohustused	<i>Lisa 4;10</i>	1 856 166	1 434 590
Lühiajalised kohustused kokku		4 139 370	3 469 966
Pikaajalised eraldised	<i>Lisa 9</i>	509 083	439 106
Pikaajalised laenukohustused	<i>Lisa 8</i>	6 150 026	6 983 974
Pikaajalised kohustused kokku		6 659 109	7 423 080
KOHUSTUSED KOKKU		10 798 479	10 893 046
OMAKAPITAL	<i>Lisa 11</i>		
Aktiivkapital nominaalväärtuses		5 112 940	5 112 940
Kohustuslik reservkapital		511 294	511 294
Eelmiste perioodide jaotamata kasum		4 737 255	4 865 530
Aruandeaasta kasum		5 047 182	4 055 494
OMAKAPITAL KOKKU		15 408 671	14 545 258
KOHUSTUSED JA OMAKAPITAL KOKKU		26 207 150	25 438 304

Koondkasumiaruanne

(eurodes, aasta kohta)

		2014	2013
Müügitulu	<i>Lisa 12</i>	20 393 176	18 180 321
Muu äritulu		179 756	167 832
Äritulud kokku		20 572 932	18 348 153
Tööjõukulud	<i>Lisa 13</i>	-9 197 388	-8 128 162
Põhivara kulum	<i>Lisa 7</i>	-1 922 234	-1 765 810
Muud tegevuskulud	<i>Lisa 14</i>	-3 025 278	-2 957 503
Ärikulud kokku		-14 144 900	-12 851 475
Ärikasum		6 428 032	5 496 678
Finantstulud	<i>Lisa 3</i>	4 913	7 789
Finantskulud	<i>Lisa 8</i>	-273 622	-303 011
Kasum majandustegevusest		6 159 323	5 201 456
Dividendide tulumaks	<i>Lisa 15</i>	-1 112 141	-1 145 962
Puhaskasum		5 047 182	4 055 494
Koondkasum		5 047 182	4 055 494

Rahavoogude aruanne

(eurodes, aasta kohta)

		2014	2013
Rahavood äritegevusest			
Laekumised ostjatelt		20 025 318	18 609 442
Väljamaksed tarnijatele		-2 980 099	-3 021 332
Töötajatele väljamakstud töötasu		-4 988 630	-4 401 977
Tasutud maksud		-3 584 259	-3 181 414
Muud laekumised		684	2 321
Muud väljamaksed		-127 076	-137 666
Rahavood äritegevusest kokku		8 345 938	7 869 374
Rahavood investeerimistegevusest			
Tasutud materiaalse põhivara eest	Lisa 7	-3 458 038	-1 222 696
Tasutud immateriaalse põhivara eest	Lisa 7	-2 832	-32 762
Laekunud põhivara müügist		1 917	0
Finantsinvesteeringute soetamine	Lisa 3	0	-1 510 000
Finantsinvesteeringute müük	Lisa 3	900 000	5 050 000
Saadud intresse		5 950	8 075
Rahavood investeerimistegevusest kokku		-2 553 003	2 292 617
Rahavood finantseerimistegevusest			
Dividendide väljamaksed	Lisa 11	-4 183 769	-4 311 000
Dividendide tulumaks	Lisa 15	-1 112 141	-1 145 962
Saadud pikaajaline laen	Lisa 8	0	0
Tasutud laenud	Lisa 8	-803 697	-774 543
Makstud intressid	Lisa 8	-274 633	-303 793
Laekunud sihtfinantseeringud	Lisa 16	322 930	0
Rahavood finantseerimistegevusest kokku		-6 051 310	-6 535 298
Rahavood kokku		-258 375	3 626 693
 Raha ja raha ekvivalendid aasta algul		 5 059 897	 1 432 865
Rahavood kokku		-258 375	3 626 693
Viitintressi mõju	Lisa 2	-670	339
Raha ja raha ekvivalendid aasta lõpul		4 800 852	5 059 897

Omakapitali muutuste aruanne

(eurodes)

	Aktsiakapital	Kohustuslik reservkapital	Jaotamata kasum	Kokku
Saldo 31.12.2012	5 112 940	511 294	9 176 530	14 800 764
Väljamakstud dividendid	0	0	-4 311 000	-4 311 000
Koondkasum 2013	0	0	4 055 494	4 055 494
Saldo 31.12.2013	5 112 940	511 294	8 921 024	14 545 258
Väljamakstud dividendid	0	0	-4 183 769	-4 183 769
Koondkasum 2014	0	0	5 047 182	5 047 182
Saldo 31.12.2014	5 112 940	511 294	9 784 437	15 408 671

Täpsem informatsioon aktsiakapitali ja muude omakapitali kirjete kohta on toodud lisas 11.

Raamatupidamise aastaaruande lisad

LISA 1. Aastaaruande koostamisel kasutatud arvestuspõhimõtted ja hindamisalused

Üldine informatsioon

Lennuliiklusteeninduse Aktsiaselts (edaspidi "Ettevõtte") on Eestis registreeritud ja Eestis tegutsev peamiselt aeronavigatsiooniteenuse osutamisega tegelev äriühing, kelle aktsiatest 100% kuulub Eesti Vabariigile. Ettevõtte ei oma ühtegi tütar- ega sidusettevõtet. Ettevõtte aadress on Kanali tee põik 3, Rae küla, Rae vald, Harjumaa.

Käesolev raamatupidamise aastaaruanne on koostatud eurodes ning kajastab perioodi 1. jaanuar kuni 31. detsember 2014. Ettevõtte raamatupidamise aastaaruande on juhatus kinnitanud 24. märtsil 2015.

Vastavalt Äriseadustikule on juhatuse poolt koostatud majandusaasta aruande, mille üheks osaks on raamatupidamise aastaaruanne, kinnitamine aktsionäride üldkoosoleku pädevuses. Aktsionäril on õigus juhatuse koostatud ja kinnitatud majandusaasta aruannet mitte heaks kiita ning nõuda uue aruande koostamist.

Koostamise alused

Ettevõtte raamatupidamise aastaaruanne on koostatud vastavalt Rahvusvaheliste Raamatupidamise Standardite Nõukogu (IASB) poolt väljatöötatud Rahvusvaheliste Finantsaruandluse Standarditele (IFRS) ja Rahvusvaheliste Finantsaruandluse Tõlgenduste Komitee (IFRIC) tõlgendustele nagu need on vastu võetud Euroopa Liidu poolt (EL IFRS).

Raamatupidamise aastaaruande koostamisel on lähtutud soetusmaksumuse meetodist.

Arvestus- ja esitusvaluuta

Ettevõtte arvestus- ja esitusvaluutaks on euro.

Uute ja/või muudetud rahvusvaheliste finantsaruandluse IFRS standardite ning nende tõlgenduste IFRIC rakendamine.

Alates 01.01.2014 ettevõttele kohustuslikuks muutunud uued rahvusvahelise finantsaruandluse standardid, avaldatud standardite parandused ja Rahvusvaheliste Finantsaruandlusstandardite Tõlgendamise Komitee tõlgendused:

IAS 27 Konsolideerimata finantsaruanded muudatus - uute standardite IFRS 10, IFRS 11 ja IFRS 12 rakendamise tõttu muudeti käesolevat standardit ja see kirjeldab nüüd tütar-, ühis- ja sidusettevõtetesse tehtud investeeringute aruandlus- ja kajastamisnõudeid sel juhul, kui ettevõtte koostab konsolideerimata raamatupidamisaruanded. Uue IAS 27 järgi tuleb eraldiseisvat aruannet koostaval ettevõttel ülalmainitud investeeringud kajastada soetusmaksumuses või vastavalt standardile IFRS 9 Finantsinstrumendid. Muudatuse rakendamine ei avaldanud mõju Ettevõtte raamatupidamisaruannetele.

IAS 28 Investeeringud sidus- ja ühisettevõtetesse muudatus - uute standardite IFRS 10, IFRS 11 ja IFRS 12 rakendamise tõttu nimetati see standard ümber ja see käsitleb kapitaliosaluse meetodi rakendamist lisaks sidusettevõtetele nüüd ka ühisettevõtetesse tehtud investeeringute puhul. Muudatuse rakendamine ei avaldanud mõju Ettevõtte raamatupidamisaruannetele.

IAS 32 Finantsinstrumendid: esitamine muudatus - *Finantsvarade ja -kohustuste tasaarveldamine* - muudatus seletab lahti sõnastuse „omab praegu juriidiliselt rakendatavat tasaarveldusõigust“ mõtte ja selgitab IAS 32 tasaarvelduskriteeriumite rakendamist arveldussüsteemide (nt tsentraliseeritud arvelduskoja süsteemi) puhul, kus rakendatakse brutoarveldussüsteeme, mis ei toimi samaaegselt. Muudatuse rakendamine ei avaldanud mõju Ettevõtte raamatupidamisaruannetele.

IAS 36 Varade väärtuse langus muudatus - muudatusega on lisatud mõned täiendavad avalikustamisnõuded õiglase väärtuse mõõtmise kohta, juhul kui vara kaetav väärtus tugineb õiglasele väärtusele, millest on maha arvatud müügikulutused, ning kõrvaldatud tahtmatu ebakõla IFRS 13 ja IAS 36 avalikustamisnõuete vahel. Muudatus ei mõjutanud Ettevõtte finantspositsiooni või majandustulemusi ja ei tinginud täiendava info avalikustamist.

IAS 39 Finantsinstrumendid – kajastamine ja mõõtmine muudatus - selle muudatusega võimaldatakse jätkata riskimaandamisarvestuse erireeglite kasutamist, kui riskimaandamisinstrumendina käsitletud tuletisinstrumendi uuendamine vastab teatud tingimustele. Muudatus ei mõjutanud Ettevõtte finantspositsiooni või majandustulemusi, kuna Ettevõtte ei rakenda riskimaandamisarvestuse erireegleid.

IFRS 10 Konsolideeritud finantsaruanded - IFRS 10 sätestas ühtse kontrollimudeli, mis rakendub kõikidele ettevõtetele, sh eriotstarbelistele ettevõtetele. IFRS 10-ga sissetoodud muudatuste tõttu tuleb juhatusel kasutada hinnangut määramaks, milliseid ettevõtteid emaettevõtte kontrollib ja mida tuleb seetõttu konsolideerida. Muudatuse rakendamine ei avaldanud mõju Ettevõtte raamatupidamisaruannetele.

IFRS 11 Ühised ettevõtmised - IFRS 11 kaotas ära ühise kontrolli all olevate ettevõtete proportsionaalse konsolideerimise. Standard sätestab, et ühise kontrolli all olevaid ettevõtteid, mis on klassifitseeritud ühisettevõtetena (uuesti defineeritud termin), tuleb kajastada kapitaliosaluse meetodil. Lisaks sellele liigituvad IFRS 11 mõistes ühisettevõtmiste alla ka ühiselt kontrollitavad varad ja tegevused. Nende ettevõtmiste kajastamine jääb üldiselt samaseks praegu kehtivate arvestuspõhimõtetega. See tähendab, et ettevõtte jätkab varade, kohustuste, tulude ja kulude kajastamist vastavalt endale kuuluvale osale. Muudatuse rakendamine ei avaldanud mõju Ettevõtte raamatupidamisaruannetele.

IFRS 12 Muudes (majandus)üksustes olevate osaluste avalikustamine – IFRS 12 koondab avalikustamisnõudeid tütar-, ühis- ja sidusettevõtete ning konsolideerimata struktureeritud üksuste kohta. Standardiga lisandus hulk uusi avalikustamisnõudeid, nagu näiteks teise majandusüksuse üle kontrolli määratlemisel tehtud otsuste ja hinnangute avalikustamine. Muudatus ei mõjutanud Ettevõtte finantspositsiooni või majandustulemusi ega tinginud täiendava informatsiooni avalikustamist.

IFRS 10, IFRS 12 ja IAS 27 muudatused - Investeeringusettevõtted - muudatused mõjutavad ettevõtteid, mis kvalifitseeruvad investeeringusettevõteteks. Muudatus kätkeb endas IFRS 10 konsolideerimisnõuete erandit, kohustades investeeringusühinguid kajastama oma tütarettvõtteid õiglases väärtuses muutustega läbi kasumiaruande, mitte nende konsolideerimist. Muudatuse rakendamine ei avaldanud mõju Ettevõtte raamatupidamisaruannetele, kuna Ettevõtte emaettevõtte ei ole investeeringusühing.

Vastuvõetud, kuid mitte veel jõustunud standardid

Ettevõtte ei ole rakendanud järgnevaid IFRS-i ja IFRIC-i tõlgendusi ja täiendusi, mis on käesoleva raamatupidamisaruande avaldamise kuupäevaks vastu võetud, kuid ei ole veel jõustunud:

- IAS 1 *Finantsaruannete esitamine* muudatused: *Avalikustamisalgatus* (kohaldatakse 1. jaanuaril 2016 või hiljem algavatele aruandlusperioodidele peale EL-i poolt heakskiitmist). Muudatusega täpsustatakse standardit IAS 1, et lihtsustada finantsaruannete esitusviisi osas tehtavate hinnangute andmist. Ettevõtte ei ole veel hinnanud selle standardi rakendamise mõju.
- IAS 16 *Materiaalsed põhivarad* ja IAS 38 *Immateriaalsed varad* muudatused: *Aktsepteeritavate amortisatsioonimeetodite täpsustamine* (kohaldatakse 1. jaanuaril 2016 või hiljem algavatele aruandlusperioodidele peale EL-i poolt heakskiitmist). Muudatuses antakse täiendavaid juhiseid materiaalse ja immateriaalse põhivara amortisatsiooni arvestamiseks. Selgitatakse, et tulupõhist meetodit ei peeta tarbimise kajastamiseks sobivaks.
- IAS 16 *Materiaalsed põhivarad* ja IAS 41 *Põllumajandus* muudatused: *Viljakandvad taimed* (kohaldatakse 1. jaanuaril 2016 või hiljem algavatele aruandlusperioodidele peale EL-i poolt heakskiitmist). Viljakandvad taimed hakkavad kuuluma edaspidi IAS 16 *Materiaalsed põhivarad* rakendusalasasse ning nende kajastamisel tuleb järgida kõiki antud standardi nõudeid.
- IAS 19 *Hüvitised töötajatele* muudatused (kohaldatakse 1. veebruaril 2015 või hiljem algavatele aruandlusperioodidele). Muudatused puudutavad töötajate poolt kindlaksmääratud hüvitistega plaani tehtavate sissemaksete raamatupidamisarvestust.
- IAS 27 muudatused *Kapitaliosaluse meetodi kasutamine konsolideerimata finantsaruannetes* (kohaldatakse 1. jaanuaril 2016 või hiljem algavatele aruandlusperioodidele peale EL-i poolt heakskiitmist). Muudatustega taaskoostatakse kapitaliosaluse meetodi kasutamise võimalus tütar-, ühis- ja sidusettevõtetesse tehtud investeeringute kajastamisel ettevõtte konsolideerimata finantsaruannetes.
- IFRS 9 *Finantsinstrumendid* (kohaldatakse 1. jaanuaril 2018 või hiljem algavatele aruandlusperioodidele peale EL-i poolt heakskiitmist). IFRS 9 asendab standardi IAS 39. Standard kehtestab uue finantsvarade klassifitseerimise ja mõõtmise raamistiku, finantskohustuste raamatupidamisliku kajastamise nõuded, finantsvarade allahindluse reeglistiku ja riskimaandamisarvestuse eirereeglid. Ettevõtte ei ole veel hinnanud selle standardi rakendamise mõju.
- IFRS 10, IFRS 12 ja IAS 28 muudatused – *Investeeringusettevõtted: konsolideerimiserandi rakendamine* (kohaldatakse 1. jaanuaril 2016 või hiljem algavatele aruandlusperioodidele peale EL-i poolt heakskiitmist). Muudatused käsitlevad probleeme, mis on tekkinud investeeringusettevõtete puhul konsolideerimiserandi rakendamisel.
- IFRS 10 ja IAS 28 muudatused - *Varade müügi ja üleandmise tehingud investori ja tema sidus- või ühisettevõtete vahel* (kohaldatakse 1. jaanuaril 2016 või hiljem algavatele aruandlusperioodidele peale EL-i poolt heakskiitmist). Muudatuses käsitletakse ebakõlasid IFRS 10 ja IAS 28 nõuete vahel, mis puudutavad varade müügi ja üleandmise tehinguid investori ja tema sidus- või ühisettevõtete vahel. Muudatuste tulemusena kajastatakse kasumeid ja kahjumeid äritegevuseks kvalifitseeruvate varadega tehtavate tehingute puhul täies ulatuses ning äritegevuseks mittekvalifitseeruvate varade puhul osaliselt.
- IFRS 11 *Ühised ettevõtmised* muudatus: *Ühistegevuses osaluse omandamise kajastamine* (kohaldatakse 1. jaanuaril 2016 või hiljem algavatele aruandlusperioodidele peale EL-i poolt heakskiitmist). IFRS 11 käsitleb osaluse kajastamist ühisettevõtetes ja ühistegevustes. Muudatuses antakse täiendavaid

juhiseid selle kohta, kuidas kajastada raamatupidamises osaluse omandamist ühiselt kontrollitavates varades ja kohustustes, mis sisaldavad üht või mitut äritegevust.

- IFRS 14 *Regulatiivsed edasilükkunud saldod* (kohaldatakse 1. jaanuaril 2016 või hiljem algavatele aruandlusperioodidele, peale EL-i poolt heakskiitmist). Standard lubab ettevõtetel IFRS-i esmakordsel rakendamisel jätkata regulatiivsete varade ja kohustuste kajastamist. Standardi rakendamine ei avalda mõju Ettevõtte raamatupidamisaruannetele.
- IFRS 15 *Kliendilepingutest saadav tulu* (kohaldatakse 1. jaanuaril 2017 või hiljem algavatele aruandlusperioodidele peale EL-i poolset heakskiitmist). Standardiga IFRS 15 kehtestatakse 5-astmeline mudel, mida hakatakse rakendama kliendilepingutest teenitavale tulule sõltumata tegevusalast ja tulutehingu liigist. Lisaks suurenevad oluliselt avalikustamismõõdud.

IFRS-ide täiendused:

2013. aasta detsembris andis IASB välja järgmiste standardite puudutava muudatustekogumiku "Iga-aastased IFRS-ide parandused ajavahemikuks 2011–2013" (kohaldatakse 1. juulil 2014 või hiljem algavatele aruandlusperioodidele):

- IFRS 1 Rahvusvaheliste raamatupidamisstandardite esmakordne kasutuselevõtt;
- IFRS 3 Äriühendused;
- IFRS 13 Õiglase väärtuse määrtamine;
- IAS 40 Kinnisvarainvesteeringud.

2013. aasta detsembris andis IASB välja muudatustekogumiku "Iga-aastased IFRS-ide parandused ajavahemikuks 2010–2012" (kohaldatakse 1. veebruaril 2015 või hiljem algavatele aruandlusperioodidele):

- IFRS 2 Aktsiapõhine makse;
- IFRS 3 Äriühendused;
- IFRS 8 Tegevussegmendid;
- IFRS 13 Õiglase väärtuse määrtamine;
- IAS 16 Materiaalsed põhivarad;
- IAS 24 Seotud osapooli käsitleva teabe avalikustamine;
- IAS 38 Immateriaalsed varad.

2014. aasta septembris andis IASB välja muudatustekogumiku "Iga-aastased IFRS-ide parandused ajavahemikuks 2012–2014" (kohaldatakse 1. jaanuaril 2016 või hiljem algavatele aruandlusperioodidele peale EL-i poolt heakskiitmist):

- IFRS 5 Müügiotel põhivarad ja lõpetatud tegevusvaldkonnad;
- IFRS 7 Finantsinstrumendid: avalikustatav teave;
- IAS 19 Hüvitised töötajatele;
- IAS 34 Vahefinantsaruandlus.

Nende muudatuste rakendamine võib mõjutada Ettevõtte raamatupidamis põhimõtteid, kuid need ei mõjuta Ettevõtte finantspositsiooni või majandustulemusi.

Tõlgendus IFRIC 21 — *Lõivud* (kohaldatakse 17. juunil 2014 või hiljem algavatele aruandlusperioodidele). Tõlgendus käsitleb valitsuse poolt kehtestatud maksude ja lõivude raamatupidamisarvestust. Maksukohustus kajastatakse raamatupidamisaruannetes kohustuse tingitud sündmuse toimumise hetkel. Ettevõtte ei ole veel hinnanud selle standardi rakendamise mõju.

Ettevõtte plaanib ülaltoodud standardid ja tõlgendused rakendada nende jõustumise päeval eeldusel, et need on EL-i poolt heakskiidetud.

Juhtkonna hinnangud

Mitmed aruandes esitatud finantsnäitajad tuginevad juhtkonna hinnangul, mis on tehtud juhtkonna parima teadmise kohaselt, kuid ei pruugi kokku langeda hilisema tegeliku tulemusega. Juhtkonna hinnanguid on rakendatud eelkõige eraldiste moodustamisel ja ümberhindamisel, nõuete allahindluse, põhivara kasuliku eluea hindamisel ning tingimuslike nõuete ja kohustuste hindamisel (vt ka lisa 5, 7, 8, 9, 13, 14, 16). Muudatusi juhtkonna hinnangutes kajastatakse muudatuse toimumise perioodi kasumiaruandes.

Võrreldes eelmise aastaga ei ole arvestuspõhimõtetes, hindamisalustes ja aruande esitusviisis olulisi muutusi toimunud.

Välisvaluuta arvestus

Kõik välisvaluuta tehingud on kajastatud eurodes tehingupäeval kehtinud Euroopa Keskpanka ametliku valuutakursi alusel. Välisvaluutas fikseeritud monetaarsed varad ja kohustused on aruandeperioodi lõpul ümber hinnatud vastavalt aruandeperioodi lõpul kehtinud Euroopa Keskpanka ametlikule valuutakursile. Ümberhindamisest saadud kursikasumid ja -kahjumid on kajastatud koondkasumi aruandes.

Lühi- ja pikaajalised varad ja kohustused

Varad ja kohustused on kajastatud lühiajalistena, kui nad realiseeruvad 12 kuu jooksul alates aruandeperioodi lõpust. Pikema perioodi jooksul realiseeruvad varad ja kohustused on kajastatud pikaajalistena.

Finantsvara

Kõik finantsvarad võetakse algselt arvele nende soetusmaksumuses, milleks on antud finantsvara eest makstud tasu õiglane väärtus. Algne soetusmaksumus sisaldab ka kõiki finantsvara soetamisega otseselt kaasnevaid kulusi, sealhulgas tasud vahendajatele ja nõustajatele, tehinguga kaasnevad mittetagastatavad maksud ja muud sarnased kulutused, v.a. selliste finantsvarade, mida kajastatakse õiglasel väärtuses muutusega läbi kasumiaruande, soetamisega seotud kulutused.

Kõik tehingud kajastatakse väärtuspäeval, st päeval, mil ettevõtte saab finantsvara omanikuks või kaotab omandiõiguse müüdud finantsvara üle.

Edasise kajastamise eesmärgil jagatakse finantsvarad järgmistesse gruppidesse:

- finantsvarad, mida kajastatakse õiglasel väärtuses muutustega läbi kasumiaruande (sellesse gruppi kuuluvaid varasid ettevõtte aruandeperioodil ning võrdlusperioodil ei olnud);
- lunastustähtajani hoitavad investeeringud (sellesse gruppi kuuluvad pikema kui 3-kuulise lunastustähtajaga soetatud tähtajalised deposiidid ja võlakirjad, mida kavatsetakse hoida kuni lunastustähtajani);
- laenu ja nõuded (sellesse gruppi kuuluvad raha kassas ja pangakontodel kuni 3-kuulise lunastustähtajaga deposiidid, antud laenu, nõuded ostjate vastu ja muud nõuded);
- müügivalmis finantsvarad (sellesse gruppi kuuluvad kõik ülejäänud finantsvarad, mis ei kuulu eelpool nimetatud gruppidesse).

Esimese rühma finantsvarad hinnatakse igal aruandeperioodi lõpul õiglasel väärtusesse. Börsil noteeritud väärtipaberite puhul põhineb õiglane väärtus aruandeperioodi lõpu päeva

sulgemishindadel ja Euroopa Keskpanka ametlikel valuutakurssidel. Börsil noteerimata väärtpaberite puhul võetakse õiglase väärtuse leidmise aluseks kogu ettevõttele kättesaadav teave investeringu väärtuse kohta. Kasumid/kahjumid õiglase väärtuse muutustest kajastatakse kasumiaruandes real „finantstulud“. Intressid ja dividendid esimese rühma finantsvaradest kajastatakse samuti kasumiaruandes real „finantstulud“.

Et klassifitseerida finantsvarasid rühma „Finantsvarad, mida kajastatakse õiglases väärtuses muutusega läbi kasumiaruande“, peavad nad vastama järgmistele kriteeriumidele:

- nad on soetatud kauplemiseesmärgil;
- ettevõtte on nad paigutanud sellesse rühma põhjusel, et see tagab asjakohase finantsteabe.

Finantsvarasid, mis ei ole soetatud kauplemiseesmärgil, võib paigutada sellesse rühma juhul, kui:

- see aitab elimineerida ebakõla varade ja nendega seotud kohustuste mõõtmisest tulenevate tulude-kulude kajastamisel ehk vähendab nn raamatupidamislikku lahknevust; või kui

finantsvarade rühma juhitakse koos ning nende tulemusi hinnatakse õiglases väärtuses vastavalt dokumenteeritud riskijuhtimise või investimisstrateegiale ja sellekohast teavet antakse ka tippjuhtidele.

Lunastustähtajani hoitavaid investeringuid ning laenusid ja nõudeid kajastatakse korrigeeritud soetusmaksumuses kasutades efektiivset intressimäära. Korrigeeritud soetusmaksumus arvutatakse kogu finantsvara kehtivusperioodi kohta, kusjuures arvesse võetakse igasugune soetamisel tekkinud diskonto või preemia ning tehinguga otseselt seotud kulutused.

Korrigeeritud soetusmaksumuse meetodil kajastatavaid finantsvarasid hinnatakse alla juhul, kui on tõenäoline, et nende kaetav väärtus on väiksem kui väärtus finantsseisundi aruandes (ebatõenäoliselt laekuvate nõuete osas on allahindlus kajastatud kontraaktiva kontrol ning lootusetud nõuded on finantsseisundi aruandest välja kantud). Korrigeeritud soetusmaksumuses kajastatavate finantsvarade kaetav väärtus on finantsvarast tulevikus saadavate rahavoogude nüüdisväärtus diskonteerituna esmasel kajastamisel fikseeritud efektiivse intressimääraga. Igat nõuet konkreetse kliendi vastu hinnatakse eraldi, arvestades teadaolevat infot kliendi maksevõime kohta. Äritegevusega seotud finantsvarade allahindlus kajastatakse kasumiaruandes ärikuluna (real "muud tegevuskulud") ning investimis-tegevusega seotud finantsvarade allahindlus kajastatakse kasumiaruandes finantskuluna.

Aruandeperioodil laekunud, celnevalt kuludesse kantud nõuded on kajastatud kasumiaruandes „muu ärituluna“.

Õiglase väärtuse sisendite tasemete selgitused vastavalt IFRS 13-le:

- **Tase 1:** (korrigeerimata) noteeritud hinnad identsete varade või kohustiste aktiivsetel turgudel;
- **Tase 2:** muud sisendid kui 1. tasemes sisalduvad noteeritud hinnad ja mis on vara või kohustise osas jälgitavad kas otse (st hindadena) või kaudselt (st on tuletatud hindadest);
- **Tase 3:** vara või kohustise sisendid, mis ei põhine jälgitavatel turuandmetel (mittejälgitavad sisendid).

Aktiivsetel turgudel kaubeldavate finantsinstrumentide õiglase väärtuse aluseks on noteeritud turuhinnad aruandeperioodi lõpu seisuga. Turgu peetakse aktiivseks, kui noteeritud hinnad on lihtsalt ja regulaarselt kättesaadavad börsilt, vahendajalt, maaklerilt, tööstusharu grupilt, hindamisteenistusest või regulatiivselt organilt, ja need kujutavad tegelike ja regulaarselt aset leidvate turutingimustel toimuvate tehingute hindu.

Aktiivsel turul mittekaubeldavate finantsinstrumentide õiglane väärtus määratakse hindamistehnikate abil. Instrument liigitatakse tasemele 2, kui kõik olulised sisendandmed, mis on vajalikud õiglase väärtuse määramiseks, on jälgitavad. Kui üks või mitu olulist sisendit ei baseeru jälgitavatel turuandmetel, liigitatakse instrument tasemele 3. Ettevõtte kõik finantsinstrumentid on liigitatud tasemele 3 (täiendav info lisas 4).

Finantsvaradelt saadav intressitulu arvestatakse kasutades efektiivset intressimäära. Arvestatud, kuid väljamaksmata tulu kajastatakse finantsseisundi aruandes viitlaekumisena. Finantsvarade kajastamine lõpetatakse siis, kui ettevõtte kaotab õiguse finantsvarast tulenevatele rahavoogudele või ta annab kolmandale osapoolale üle varast tulenevad rahavood ning enamiku finantsvaraga seotud riskidest ja hüvedest.

Raha ja raha ekvivalendid

Raha ja raha ekvivalendid nii finantsseisundi aruandes kui ka rahavoogude aruandes moodustavad sularaha kassas, raha arvelduskontodel, lühiajalised (kuni 3 kuud) deposiidid ning lühiajalised madala riskimääraga investeringud rahaturu instrumentidesse, millel on kõrge likviidsus ja mille väärtuse muutuse tõenäosus on väike.

Materiaalne põhivara

Kajastamine ja mõõtmine

Materiaalset põhivara kajastatakse soetusmaksumuses, millest on maha arvatud akumulceritud amortisatsioon ja väärtuse langusest tulenevad allahindlused. Soetusmaksumus hõlmab kulusi, mis on otseselt seostatavad vara soetamisega. Oma tarbeks valmistatud põhivara soetusmaksumus koosneb materjalikulust, otsestest tööjõukuludest ning muudest kuludest, mis on otseselt vajalikud vara eesmärgipärase kasutamise ettevalmistamiseks. Põhivara soetamise, ehitamise või tootmisega seotud laenukasutuse kulutused kapitaliseeritakse vara soetusmaksumusse.

Juhul, kui materiaalse põhivara objekt koosneb üksteisest eristatavatest olulistest komponentidest, millel on erinevad kasulikud eluad, võetakse need komponendid raamatupidamises arvele eraldi varaobjektidena, määrates neile eraldi amortisatsiooninormid vastavalt komponentide kasulikule elueale.

Edaspidised väljaminekud

Mõne materiaalse põhivaraobjekti osasid tuleb teatud ajavahemike järel vahetada või renoveerida. Sellised väljaminekud kajastatakse materiaalse põhivara bilansilises maksumuses juhul, kui on tõenäoline, et ettevõtte saab varaobjekti osaga seotud tulevast kasu ja varaobjekti osa soetusmaksumust saab usaldusväärselt hinnata. Asendatud osade kajastamine finantsseisundi aruandes lõpetatakse. Vastavalt eelmises lõigus toodud arvelevõtmise põhimõtetele ei kajastata materiaalse põhivara objekti bilansilises maksumuses igapäevase hooldusega seotud kulusid. Sellised väljaminekud on tekkepõhiselt perioodikulud.

Kulumi arvestus

Kulum kajastatakse koondkasumiaruandes ning arvestatakse materiaalselt põhivaralt ning selle eristatavatelt komponentidelt lineaarsel meetodil. Maad ja lõpetamata ehitisi ei amortiseerita. Ettevõtte kasutab järgmisi amortisatsiooninorme:

• maa	0%
• rajatised, hooned, ehitised ja nende tehnosüsteemid	2-20%
• masinad ja seadmed	1-40%
• muu inventar	10-40%

Materiaalsele põhivarale määratud kasulikud eluead, jääkväärtused ja amortisatsioonimeetodid vaadatakse üle iga-aastaselt. Muudatustest tulenev mõju kajastub aruandeperioodis ja järgnevatel perioodides.

Materiaalse põhivara kajastamine lõpetatakse vara võõrandamisel või siis, kui ettevõtte ei eelda selle vara kasutamisest või müügist enam majanduslikku kasu saada. Materiaalse põhivara kajastamise lõpetamisest tekkivad kasumid ja kahjumid kajastatakse kasumiaruandes real „muud äritulud“ või „muud ärikulud“ perioodil, mil kajastamine lõpeb.

Immateriaalne põhivara

Immateriaalset põhivara (välja arvatud firmaväärtus) amortiseeritakse lineaarsel meetodil hinnangulise kasuliku eluea jooksul. Immateriaalse põhivara väärtuse langust hinnatakse juhul, kui eksisteerib sellele viitavaid asjaolusid, analoogiliselt materiaalse põhivara väärtuse languse hindamisele.

Uurimis- ja arenguväljaminekud

Uurimisväljaminekud kajastatakse nende tekkimisel kuludena. Arenguväljaminekud on kulutused, mida tehakse uurimistulemuste rakendamisel uute toodete ja teenuste väljatöötamiseks. Uute teaduslike või tehniliste teadmiste genereerimise eesmärgil läbiviidud uuringute ja teadustööga seotud kulutused kajastatakse nende tekkimise momendil koondkasumiaruandes kuluna.

Arenguväljaminekud kapitaliseeritakse ainult juhul, kui varasemate uuringute tulemusi kasutatakse nii tehniliselt kui majanduslikult otstarbeka uue teenuse või teenuse osutamise protsessi väljatöötamisel ning kui ettevõtte on arendusprojekti lõpetamiseks piisavalt vahendeid. Kapitaliseeritud väljaminekud sisaldavad materjalikulu, otseseid tööjõukulusid ning tootmise üldkulude proportsionaalset osa. Muud arenguväljaminekud kajastatakse nende tekkimise perioodil koondkasumiaruandes kuluna. Kapitaliseeritud arenguväljaminekud kajastatakse soetusmaksumuses, millest on maha arvatud akumuliseerunud kulum (vt. alljärgnev) ja vara väärtuse vähenemisest tulenevad kahjumid.

Muu immateriaalne vara

Muu immateriaalne vara hõlmab litsentse ja arvutitarkvara. Omandatud litsentsid kajastatakse soetusmaksumuses. Omandatud arvutitarkvaralitsentsid kapitaliseeritakse asjaomase tarkvara omandamiseks ja kasutusse võtmiseks kantud kulude põhjal. Muu ostetud immateriaalne vara kajastatakse soetusmaksumuses, vähendatuna akumuliseerunud kulum ja vara väärtuse vähenemisest tulenevate kahjumite võrra.

Hilisemad väljaminekud

Hilisemad väljaminekud kapitaliseeritakse vaid juhul, kui need suurendavad vastavast varast saadavat tulevast majanduslikku kasu. Kõik teised väljaminekud kajastatakse tekkepõhiselt perioodikulus.

Amortisatsioon

Amortisatsiooni arvestatakse lineaarselt iga immateriaalse varaobjekti kohta vastavalt selle kasulikule elueale määraga 4-20% aastas.

Varade väärtuse langus

Finantsvara

Igal bilansipäeval hindab Ettevõtte, kas eksisteerib objektiivseid tõendeid finantsvara väärtuse languse kohta. Finantsvara väärtus loetakse langenuks juhul, kui esineb objektiivseid

tõendeid ühest või enamast sündmusest, mis on negatiivselt mõjutanud varast saadavaid rahavoogusid.

Korrigeeritud soetusmaksumuses kajastatud nõuete kaetav väärtus arvutatakse tulevaste rahavoogude nüüdisväärtusena kasutades varaga seotud algset efektiivset intressimäära. Lühiajalisi nõudeid ei diskonteerita.

Kõik vara väärtuse langusest tekkinud kahjumid kajastatakse koondkasumiaruandes. Kui kahjum vara väärtuse langusest väheneb ja seda vähenemist saab objektiivselt seostada sündmusega, mis toimub pärast väärtuse languse kajastamist, siis eelnevalt kajastatud väärtuse langusest tulenenud kahjum tühistatakse. Korrigeeritud soetusmaksumuses kajastatud finantsvarade väärtuse langusest tekkinud kahjumi vähenemine kajastatakse koondkasumiaruandes.

Mittefinantsvara

Igal bilansipäeval hindab Ettevõtte kriitiliselt, kas on märke, mis võiksid viidata mittefinantsvarade väärtuse langusele. Kui ilmneb märke varade väärtuse võimalikust vähenemisest, viiakse läbi vara kaetava väärtuse test. Firmaväärtuse, määramata kasuliku elucaga või veel kasutusse võtmata immateriaalsete varade puhul hinnatakse kaetavat väärtust igal bilansipäeval.

Vara kaetav väärtus on kas selle vara või raha teeniva üksuse õiglane väärtus, millest on maha arvatud müügikulud või kasutusväärtus olenevalt sellest, kumb neist on suurem. Kasutusväärtuse hindamisel diskonteeritakse hinnangulisi tulevasi rahavooge diskontomääraga, mis väljendab hetke turuväärtuse suundumusi ja varaga seotud spetsiifilisi riske. Vara väärtuse languse testimiseks grupeeritakse varad kõige väiksemasse võimalikku varade gruppi, mille pidevast kasutamisest on võimalik rahavoogusid eristada ning mis on olulises osas sõltumatud teistest varadest või varade gruppidest saadavatest rahavoogudest.

Vara väärtuse langus kajastatakse kahjumina, kui vara või selle raha genereeriva üksuse bilansiline väärtus ületab selle hinnangulist kaetavat väärtust. Raha teeniva üksuse väärtuse langusest tekkinud kahjum jaotatakse selliselt, et esiteks vähendatakse üksusele (üksuste rühmale) jaotatud firmaväärtuse bilansilist maksumust ning seejärel hinnatakse proportsionaalselt alla kõik kõnealusesse üksusesse (üksuste rühma) kuuluvad varad. Vara väärtuse langusest tekkinud kahjumid kajastatakse kasumiaruandes.

Firmaväärtuse allahindlust ei tühistata. Teiste varade kaetavat väärtust suurendatakse juhul, kui on viiteid, et vara väärtus on tõusnud ja kaetava väärtuse arvutamisel kasutatud hinnangud muutuvad. Kui väärtuse testi tulemusel selgub, et vara kaetav väärtus on tõusnud üle bilansilise jääkmaksumuse, tühistatakse varasem allahindlus ning suurendatakse bilansilist jääkmaksumust. Ülempiiriks on vara bilansiline jääkmaksumus, mis oleks kujunenud arvestades vahepealsetel aastatel normaalset amortisatsiooni.

Finantskohustused

Kõik finantskohustused (võlad hankijatele, võetud laenud, viitvõlad, muud võlakohustused) võetakse algselt arvele nende soetusmaksumuses, milleks on finantskohustuse eest saadud tasu õiglane väärtus. Edasine kajastamine toimub korrigeeritud soetusmaksumuses, kasutades efektiivset intressimäära. Tehingukulud võetakse arvesse efektiivse intressimäära arvutamisel ning kantakse kuludesse finantskohustuse eluea jooksul. Finantskohustustega kaasnevad kulutused (sh intressikulud) kajastatakse tekkepõhiselt perioodikuluna. Ettevõtte ei ole laenukulutusi kuni aruandeperioodi lõpuni kapitaliseerinud.

Finantskohustuse kajastamine lõpetatakse siis, kui kohustus on tasutud, tühistatud või aegunud.

Eraldised ja tingimuslikud kohustused

Finantsseisundi aruandes kajastatakse eraldisena enne aruandeperioodi lõppu toimunud kohustavast sündmusest tulenevaid kohustusi, millel on kas seaduslik või lepinguline alus või mis tulenevad ettevõtte senisest tegevuspraktikast, mis nõuavad varast loobumist, mille realiseerumine on tõenäoline (on rohkem tõenäoline kui mitte, et vahendite väljavool on vajalik kohustuse rahuldamiseks) ja mille maksumust on võimalik usaldusväärselt mõõta, kuid mille realiseerimise aeg või summa ei ole täpselt teada. Eraldiste kajastamisel finantsseisundi aruandes lähtutakse juhtkonna hinnangust eraldiste täitmiseks tõenäoliselt vajamineva summa ning eraldise realiseerumise aja kohta. Eraldis kajastatakse finantsseisundi aruandes summas, mis on juhtkonna hinnangu kohaselt aruandeperioodi lõpu seisuga vajalik eraldisega seotud kohustuse rahuldamiseks või ülcandmiseks kolmandale osapoolale. Eraldiste kulu ja eraldiste finantsseisundi aruandes kajastatud maksumuse muutuste kulu kajastatakse aruandeperioodi kuludes. Eraldise ei moodustata tulevaste perioodide kahjumite katmiseks.

Juhul kui eraldis realiseerub tõenäoliselt hiljem kui 12 kuu jooksul pärast aruandeperioodi lõppu, kajastatakse seda diskonteeritud väärtuses (eraldisega seotud väljamaksete nüüdiseväärtuse summas), välja arvatud juhul, kui diskonteerimise mõju on ebaoluline.

Lubadused, garantiid ja muud kohustused, mille realiseerumine on vähetõenäoline või millega kaasnevate kulutuste suurust ei ole võimalik piisava usaldusväärsusega hinnata, kuid mis teatud tingimustel võivad tulevikus muutuda kohustusteks, on avalikustatud aastaaruande lisades tingimuslike kohustustena.

Rendiarvestus

Kapitalirendiks loetakse rendisuhet, mille puhul kõik olulised vara omandiga seonduvad riskid ja hüved kanduvad üle rentnikule. Ülejäänud rendilepinguid käsitletakse kasutusrendina.

Kapitalirendi puhul võetakse vara ja kohustus rentniku finantsseisundi aruandes arvele renditud vara õiglasest väärtuses või rendimaksete miinimumsumma nüüdiseväärtuses juhul, kui see on madalam. Rendimaksed jaotatakse finantskuluks (intressikulu) ja kohustuse jääkväärtuse vähendamiseks. Finantskulud jaotatakse rendiperioodile arvestusega, et intressimäär on kogu aja kohustuse jääkväärtuse suhtes sama. Kapitalirendi tingimustel renditud varad amortiseeritakse nagu omandatud põhivaragi, kusjuures amortisatsiooniperioodiks on vara eeldatav kasulik tööiga või rendisuhte kehtivuse periood, olenevalt sellest, kumb on lühem.

Ettevõtte kasutusrentnikuna

Kasutusrendi maksed kajastatakse rendiperioodi jooksul lineaarselt kuluna.

Ettevõtte kasutusrendile-andjana

Kasutusrendi tingimustel väljarenditud vara kajastatakse finantsseisundi aruandes tavakorras, analoogselt muule ettevõtte finantsseisundi aruandes kajastatavale varale. Kasutusrendi maksed kajastatakse rendiperioodi jooksul lineaarselt koondkasumiaruande kirjel „muu äritulu”.

Tulud

Tulu kajastatakse saadud või saadaoleva tasu õiglasest väärtuses.

Tulu navigatsiooniteenuse osutamisest kajastatakse perioodil, mil teenuse osutamine õhusõiduki meeskonnale on lõppenud. Tulu teenuse osutamisest arvutatakse vastavalt

avalikustatud hinnakirjas toodud põhimõtetele ja ühikuhindadele. Klientidele esitatakse arved reeglina üks kord kuus vastavalt osutatud teenuste mahule.

Tulu kaupade müügist kajastatakse siis, kui kõik olulised omandiga seotud riskid ja kasu saamise võimalused on läinud üle ostjale. Tulu teenuse osutamisest või kaupade müügist ei kajastata, kui ettevõtte ei ole kindel nõude laekumise või kulude hüvitamise tõenäosuses.

Müügituluna kajastatakse tasu osutatud teenuste ja müüdud kaupade eest, millest on maha arvatud hinnaalandused.

Intressitulu kajastatakse tekkepõhiselt efektiivse intressimäära alusel kasumiaruandes finantstulude koosseisus.

Tööjõukulud

Tööjõukulud kajastatakse kasumiaruandes hetkel, kui ettevõtte on töötajate ees tekkinud kohustus.

Tööjõukuludes kajastatakse töötajatele makstud palk koos sotsiaalmaksu (33%) ning töötuskindlustusmaksuga (0,8%) ning tehtud erisoodustused koos nendelt makstud ettevõtte tulumaksu (tulumaksumäär 21/79, alates 1.01.2015 20/80) ja sotsiaalmaksuga.

Puhkusetasu kulu ning kohustuse suurus aruandeperioodi lõpus määratakse inventuuri käigus. Väljateenitud puhkusetasu kajastatakse kasumiaruandes tööjõukuludena ning võetakse finantsseisundi aruandes arvele lühiajalise kohustusena.

Ettevõtte tulumaks

Kehtiva tulumaksuseaduse kohaselt ei maksustata Eestis mitte ettevõtte kasumit, vaid dividende määraga 20/80 (kuni 31.12.2014 oli tulumaksumäär 21/79) netodividendina väljamakstud summast. Tulenevalt maksustamise kontseptsiooni eripärast ei oma mõiste „varade ja kohustuste maksubaas“ majanduslikku sisu ning edasilükkunud tulumaksukohustust ega tulumaksu vara ei saa tekkida.

Dividendidelt arvestatavat ettevõtte tulumaksu kajastatakse tulumaksukuluna ja -kohustusena dividendide väljakuulutamise perioodi kasumiaruandes.

Maksimaalne võimalik tulumaksukohustuse summa, mis võiks kaasneda dividendide väljamaksmisega, on ära toodud lisas 15.

Sihtfinantseerimine

Varade sihtfinantseerimist kajastatakse brutomeetodil. Sihtfinantseerimise abil soetatud vara võetakse finantsseisundi aruandes arvele tema soetusmaksumuses, varade soetamise toetuseks saadud sihtfinantseerimise summa kajastatakse finantsseisundi aruandes pikaajalise kohustusena kui tulevaste perioodide tulu sihtfinantseerimisest. Soetatud vara amortiseeritakse kulusse ja sihtfinantseerimise kohustus tulusse soetatud vara kasuliku eluea jooksul.

Tegevuskulude sihtfinantseerimisest saadud tulu kajastatakse kasumiaruandes proportsionaalselt sellega seonduvate kuludega. Tulu kajastamisel rakendatakse brutomeetodit, st. saadud toetusi ja kompenseeritavat kulu kajastatakse kasumiaruandes eraldi ridadel. Sihtfinantseerimist ei kajastata tuluna enne, kui eksisteerib piisav kindlus, et ettevõtte vastab sihtfinantseerimisega seotud tingimustele ja sihtfinantseerimine leiab aset.

Rahavood

Rahavoogude aruanne koostatakse otsesel meetodil.

Raha ja selle ekvivalentidena käsitletakse rahavoogude aruandes finantsseisundi aruande kirjel „raha ja raha ekvivalendid“ kajastatud varasid.

Laekumised ostjatelt ning väljamaksed tarnijatele kajastatakse nii äritegevuse kui investeerimistegevuse rahavoogudes brutosummana, s.t. koos käibemaksuga.

Lühiajalistelt rahapaigutustelt saadud tuleml kajastatakse investeerimistegevuse rahavoona. Laenu kasutamise eest tasutud intressimaksed kajastatakse finantseerimistegevuse rahavoona.

Seotud osapooled

Ettevõtte käsitleb seotud osapooltena isikuid, kellel on kontroll teise osapoole üle või kes omavad olulist mõju teise osapoole ärilistele otsustele. Seotud osapooled on ettevõtte nõukogu ja juhatuse liikmed ning nende isikute lähedased. Seotud osapoolteks loetakse ka ettevõtteid, kus eelnevalt nimetatud isikutel on oluline mõju. Esitatud andmed kajastavad tuluseid, kulusid, varasid ja kohustusi nii aruandeperioodi kui ka võrdlusperioodi osas kõikide tehingute kohta seotud osapooltega.

Tulenevalt IAS 24 sätestatust on raamatupidamise aastaaruandes välja toodud tehingud riigi poolt kontrollitavate teiste institutsioonidega (vt lisa 18).

Sündmused pärast aruandeperioodi

Raamatupidamise aastaaruandes kajastuvad olulised varade ja kohustuste hindamist mõjutavad asjaolud, mis ilmneseid aruandeperioodi lõpu 31.12.2014 ja aruande koostamise kuupäeva vahemikul, kuid mis on seotud aruandeperioodil või varasematel perioodidel toimunud tehingutega. Sündmused pärast aruandeperioodi, mis ei oma mõju aruandeaasta kasumile ega seisuga 31.12.2014 varadele ja kohustustele, kuid mis oluliselt mõjutavad järgnevatel perioodidel tulemusi, on raamatupidamise aastaaruandes avalikustatud.

LISA 2. Raha ja raha ekvivalendid

	31.12.2014	31.12.2013	Alusvaluuta
Nordea Panga Eesti Filiaal	2 551 444	2 187 891	EUR
Swedbank	1 880 044	2 508 558	EUR
SEB Pank	368 008	361 723	EUR
Kassa	1 356	1 054	EUR
Viitintressid	0	670	EUR
Kokku	4 800 852	5 059 897	

2014. aasta lõpu seisuga oli kommertspankades hoiuseid 4 799 496 eurot (2013: 5 058 173) ning nende tootlused olid kuni 0,1% (2013: 0,12-0,33%) p.a. (vt ka lisa 3).

LISA 3. Lühiajalised finantsinvesteeringud

	31.12.2014	31.12.2013	Alusvaluuta
Swedbank	0	700 000	EUR
Nordea Panga Eesti Filiaal	0	200 000	EUR
Viitintressid	0	367	EUR
Kokku	0	900 367	

Aasta jooksul saadi lühiajalistelt rahapaigutustelt (bilansikirjetel „raha ja raha ekvivalendid“ ning „lühiajalised finantsinvesteeringud“ kajastatud varad) finantstulu 4 913 eurot (2013:

7 789 eurot). Vähemalt 90-päevased deposiidid on rahavoogude aruandes kajastatud finantsinvesteeringutena.

Lühiajaliste finantsinvesteeringutena on 31.12.2013 seisuga kajastatud tähtajalised deposiidid, millelt saadav tootlus oli 0,23-0,25% p.a. ning nende lunastustähtajad saabusid hiljemalt 04.04.2014.

LISA 4. Finantsvarade ja -kohustuste õiglase väärtuse hierarhia tasemed vastavalt IFRS 13-le

Ettevõtte ei ole sõlminud ühtegi tuletisinstrumentide lepingut.

Finantsvarade ja -kohustuste õiglase väärtuse hierarhiad vastavalt IFRS 13-le	Lisa	31.12.2014 Tase 3	31.12.2013 Tase 3
Lühiajalised finantsinvesteeringud	3	0	900 367
Nõuded ostjate vastu	5	1 970 885	1 523 739
Võlakohustused	8	6 993 180	7 797 936

Ettevõttel puuduvad õiglases väärtuses mõõdetavad varad ja kohustused ja samuti ei esitata täiendavat infot varade ja kohustuste õiglase väärtuse kohta, kuna need ei erine juhtkonna hinnangul oluliselt nende finantsseisundi aruandes kajastatud väärtustest.

LISA 5. Nõuded ostjate vastu

	31.12.2014	31.12.2013
Ostjatele laekumata arved	1 981 626	1 530 506
<i>s.h. seotud osapoolidele laekumata arved</i>	<i>72 302</i>	<i>61 231</i>
Ebatõenäoliselt laekuvad arved	-10 741	-6 767
Nõuded ostjate vastu	1 970 885	1 523 739

Kõik nõuded ostjate vastu on eurodes, kõikide kajastatud arvete maksetähtaeg saabus jaanuaris 2014. a. Krediidiriski madala taseme tagab õigusaktides ettevõttele antud õigus mitte osutada navigatsiooniteenust klientidele, kes on tarbitud teenuste eest võlgu.

Nõuetest on tähtajaks tasumata 373 729 eurot (31.12.2013: 188 356 eurot), millest rohkem kui ühe kuu maksetähtaja ületanud nõuded moodustavad 11 081 eurot (31.12.2013: 9 812 eurot).

Varem ebatõenäoliselt laekuvaks hinnatud nõuetest laekus 2014. a 2 182 eurot (2013: 9 481 eurot). Aruandeaastal kanti ebatõenäoliselt laekuvaks nõudeid 10 981 euro (2013: 8 268 euro) ulatuses, mis kõik olid enam kui 1 kuu aegunud. Lootusetuks tunnistati ja kanti finantsseisundi aruandest välja nõudeid 4 824 euro (2013: 12 845 euro) ulatuses (täiendav info krediidiriski osas vt lisa 19).

LISA 6. Muud nõuded ja ettemaksed

	31.12.2014	31.12.2013
Maksude ettemaksed	73 932	48 745
Kasutusrendi ettemaksed	43 326	81 898
Hoolduskulude ettemaksed	25 667	78 333
Muud ettemaksed ja nõuded	172 259	98 757
Kokku	315 184	307 733

LISA 7. Põhivara**Materiaalne põhivara****Materiaalne põhivara**

	Maa, hooned, ehitised ja nende tehnosüsteemid	Masinad ja seadmed	Muu materiaalne põhivara	Lõpetamata investeeringud, ettemaksed	Kokku
Jääkmaksumus					
31.12.2012	4 349 065	13 285 965	85 447	36 480	17 756 957
Soetamine	0	101 815	16 206	1 287 964	1 405 985
Ümberklassifitseerimine	16 661	134 826	3 420	-154 907	0
Ümberklassifitseerimine kuluks	0	0	0	-6 500	-6 500
Müük ja mahakandmine	0	-37 829	0	0	-37 829
Arvestatud kulum	-143 334	-1 528 245	-41 954	0	-1 713 533
Jääkmaksumus					
31.12.2013	4 222 392	11 956 532	63 119	1 163 037	17 405 080
Soetamine		167 647		3 233 474	3 401 121
Ümberklassifitseerimine		276 171	8 499	-284 670	0
Ümberklassifitseerimine kuluks				-14 250	-14 250
Müük ja mahakandmine		-3 616			-3 616
Arvestatud kulum	-143 523	-1 693 245	-30 185	0	-1 866 953
Jääkmaksumus					
31.12.2014	4 078 869	10 703 489	41 433	4 097 591	18 921 382
Seisuga 31.12.2013					
Soetusmaksumus	6 316 861	22 630 240	417 716	1 163 037	30 527 854
Akumuleeritud kulum ja väärtuse langus	-2 094 468	-10 673 708	-354 598	0	-13 122 774
Seisuga 31.12.2014					
Soetusmaksumus	6 316 861	22 895 616	410 909	4 097 590	33 720 976
Akumuleeritud kulum ja väärtuse langus	-2 237 992	-12 192 127	-369 475		-14 799 594

Finantsseisundi aruandes kajastuvad 100%-liselt amortiseeritud kuid kasutuses olev põhivara "maa, hooned, ehitised ja nende tehnosüsteemid" kirjel 340 394 euro (2013: 340 394 euro) ulatuses, "muu materiaalne põhivara" kirjel 293 863 euro (2013: 295 526 euro) ulatuses ja kirjel "masinad ja seadmed" 3 761 256 euro (2013: 3 279 719 euro) ulatuses.

Materiaalse põhivara eest on seisuga 31.12.2014 võlg tamijate ees 391 497 eurot (31.12.2013: 374 899 eurot) (vt lisa 10).

Immateriaalne põhivara

	Tarkvara	Lõpetamata investering	Kokku
Jääkmaksumus 31.12.2012	265 464	0	265 464
Soetamine	8 917	19 385	28 302
Ümberklassifitseerimine	16 110	-16 110	0
Arvestatud kulum	-52 278		-52 278
Jääkmaksumus 31.12.2013	238 213	3 275	241 488
Soetamine	2 360	10 280	12 640
Ümberklassifitseerimine	13 555	-13 555	0
Arvestatud kulum	-55 281		-55 281
Jääkmaksumus 31.12.2014	198 847	0	198 847
Seisuga 31.12.2013			
Soetusmaksumus	539 730	3 275	543 005
Akumuleeritud kulum	-301 517	0	-301 517
Seisuga 31.12.2014			
Soetusmaksumus	555 645	0	555 645
Akumuleeritud kulum	-356 797		-356 797

Arvestatud kulum on koondkasumiaruandes kajastatud real „põhivara kulum“.

Aruandeperioodi lõpu päeva seisuga on ettevõttel sõlminud materiaalse põhivara soetamiseks lepinguid 6 770 718 euro ja immateriaalse põhivara soetamiseks 13 400 euro ulatuses (31.12.2013: vastavalt 5 766 225 eurot ja 13 400 eurot), millest arved on esitatud kokku 3 214 621 euro (31.12.2013: 1 195 522 euro) ulatuses.

LISA 8. Võlakohustused

Võlausaldaja	Võla- kohustuse jääk kokku	pikaajaline osa	lühiaajaline osa	Intressi- määr	Võlgnevuse lõpliku kustutamise tähtaeg
Seisuga 31.12.2013					
Swedbank AS	7 787 671	6 983 974	803 697	3,65%	18.05.2022
Viitintress	10 265		10 265		
Kokku	7 797 936	6 983 974	813 961		
Seisuga 31.12.2014					
Swedbank AS	6 983 974	6 150 026	833 949	3,65%	18.05.2022
Viitintress	9 205		9 205		
Kokku	6 993 180	6 150 026	843 154		

Finantsseisundi aruandes on pikaajaliste laenukohustustena näidatud Swedbank AS-ilt 2010. aastal investeringute finantseerimiseks sõlmitud laenulepingu alusel kasutusse võetud laenu pikaajaline osa (vt ka lisa 4). Laenulepingu kohaselt võttis ettevõtte viimased 3 000 000 eurot laenu raha kasutusse 2012. aasta esimesel poolel. Laenulepingu tagatiseks seati ettevõttele kuuluvale kinnistule hüpoteek laenuandja kasuks 639 116 euro ulatuses. Laen on fikseeritud

intressimääraga ning tagasimaksed algasid 2012. aastal. Laenu kajastamisel on lähtutud juhtkonna hinnangust, et nominaalne ja efektiivne intressimäär ei erine oluliselt. 2014. aasta laenuintressist 273 574 eurot (2013: 302 773 eurot) on kõik kajastatud kasumiaruandes finantskuluna.

LISA 9. Võlad töövõtjatele

Materiaalselt kohustuse liik	fikseeritava	Algjäåk	Moodustamine	Ümberklassi- fitseeritud, ümber- hinnatud	Kasutamine	Lõppjäåk
Väljamaksmata puhkusekohustus ja lahkumishüvitised	2014	474 295	926 038	0	-848 144	552 188
	2013	461 808	832 101	0	-819 615	474 295
Väljamaksmata preemiaeraldise lühiajaline osa	2014	757 384	976 283	-75 127	-761 472	897 067
	2013	590 817	871 027	-113 743	-590 717	757 384
Väljamaksmata preemiaeraldise pikaajaline osa	2014	439 106	420 750	-31 319	-319 454	509 083
	2013	333 654	380 493	-28 310	-246 731	439 106
Kokku 31.12.2014		1 670 785	2 323 070	-106 446	-1 929 071	1 958 338
Kokku 31.12.2013		1 386 279	2 083 621	-142 053	-1 657 062	1 670 785

Puhkusekohustusena on näidatud välja teenitud kuid kasutamata puhkusepäevade eest makstav puhkusetasu koos selle pealt makstava 33%-lise sotsiaalmaksu ja 0,8%-lise töötuskindlustusmaksuga (2013: 1,0%) (vt ka lisa 4).

Ettevõtte häid tulemusi ning eelnevate aastate praktikat arvestades on moodustatud eraldi personalile aastapreemia määramiseks, mis makstakse välja kolme aasta jooksul peale igaaastase aastaaruande kinnitamist üldkoosoleku poolt. Üldkoosolekul on kohustus aastaaruande kinnitada hiljemalt 4 kuu jooksul peale aruandeaasta lõppu. Eraldise hulka on arvestatud ka kaasnevate maksude kulu ning pikaajaliste kohustuste ümberhindluse summa. Kulu sisaldub tööjõukuludes (vt ka lisa 13).

Puhkusekohustuse väljamaksed toimuvad töötajate puhkusele minekul.

LISA 10. Muud lühiajalised kohustused

	31.12.2014	31.12.2013
Tarnijatele tasumata arved	928 521	793 311
Maksuvõlad	379 069	313 058
<i>Sotsiaalmaks</i>	220 150	183 234
<i>Üksikisiku tulumaks</i>	105 457	91 286
<i>Erisoodustuse tulumaks</i>	27 449	17 392
<i>Töötuskindlustusmaks</i>	15 802	13 606
<i>Kogumispension</i>	10 211	7 540
Viitintress	9 205	10 265
Muud lühiajalised kohustused	539 371	317 956
Kokku	1 856 166	1 434 590

Maksetähtaega ületanud lühiajalisi võlgnevusi aruandeperioodi lõpu seisuga ei ole. Maksetähtaeg saabub kohustustel jaanuaris-veebuaris 2015. a (31.12.2013 näidatud kohustustel jaanuaris-veebuaris 2014. a). Tarnijatele tasumata arvete hulgas sisaldub põhivara soetuste eest võlgnevusi summas 391 497 eurot, sh käibemaksu 14 764 eurot (31.12.2013 vastavalt: 374 899 eurot ja 7 069 eurot, vt lisa 7).

LISA 11. Omakapital

Aktsiakapital

Aktsiate arv 31.12.2014 oli 511 294 (31.12.2013: 511 294), aktsiate keskmiseks arvaks kujunes aruandeaastal 511 294 (2013: 511 294). Aktsiate emissiooni ega fondi emissiooni aruandeaastal ei toimunud. Aktsia nimiväärtuseks on 10 eurot. Kõik aktsiad kuuluvad Eesti Vabariigile.

Aktsiaseltsi miinimumaktsiakapital on 5 112 940 eurot ja maksimumaktsiakapitaliks 20 451 760 eurot. Iga lihtaktsia annab omanikule õiguse saada dividende ja ühe hääle üldkoosolekul.

Kohustuslik reservkapital

Kohustuslik reservkapital peab vastavalt Äriseadustikule ja ettevõtte põhikirjale moodustama 10% aktsiakapitalist. Eraldised kohustuslikku reservkapitali suurendamiseks tehakse puhaskasumist aktsionäride üldkoosoleku otsuse alusel. Kohustuslikku reservkapitali võib kasutada võimaliku kahjumi katmiseks ja aktsiakapitali suurendamiseks. Kohustuslikku reservkapitali ei tohi välja maksta dividendidena.

Aruandeaastal püsis reservkapitali suurus muutumatuna 511 294 euro tasemel (samuti ka aastal 2013), mis on reservkapitali põhikirjaga ja õigusaktidega nõutav suurus.

Dividendid

	2014	2013
Aruandeaastal väljakuulutatud	4 183 769	4 311 000
Aruandeaastal makstud	4 183 769	4 311 000
Makstud dividendid ühe aktsia kohta	8,18	8,43

LISA 12. Müügitulu põhitegevusest

Müügitulu teenuste lõikes

Teenuse liik	2014	2013
Navigatsiooniteenus (EMTAK 52239)	20 336 997	18 129 971
<i>marsruudi navigatsiooniteenus</i>	18 930 115	17 001 308
<i>terminali navigatsiooniteenus</i>	1 406 882	1 128 663
Konsultatsiooniteenus (EMTAK 52239)	56 179	50 350
Kokku	20 393 176	18 180 321

Müügitulu riikide lõikes kliendi asukohamaa järgi

Riik	2014	2013
Soome	2 456 750	2 299 830
Venemaa	2 275 059	1 923 465
Hiina	2 096 106	2 003 641
Saksamaa	1 973 167	1 831 582
Eesti	1 249 070	1 100 868
Suurbritannia	1 236 727	1 090 599
Holland	960 647	900 066
Korea	906 162	843 309
Prantsusmaa	875 604	833 028
Araabia Ühendemiraadid	709 787	263 783
Jaapan	697 014	518 531
Hong-Kong	668 767	845 904
Läti	600 687	554 766
Rootsi	592 500	610 678
Türgi	306 220	234 192
Katar	301 529	49 092
Ülejäänud riigid	2 487 381	2 276 988
Kokku	20 393 176	18 180 321

LISA 13. Tööjõukulud

	2014	2013
Palgakulu	6 687 872	5 899 563
Sotsiaalmaks ja töötuskindlustusmaks	2 268 107	2 059 502
Erisoodustused koos maksudega	241 409	169 097
Kokku*	9 197 388	8 128 162

Sh. kajastuvad tööjõukuludes preemiaeraldise ja kaasnevate kohustuste pikaajalise osa ümberhindlus seoses raha ajaväärtuse arvestamisega -31 319 eurot (2013: -28 310 eurot, vt lisa 9). Ümberhindlusel kasutati juhatuse hinnanguna diskontomäära 6% p.a. Töötajate keskmine arv aruandeaastal oli 173,2 (2013: 170,9).

LISA 14. Muud tegevuskulud

	2014	2013
Seadmete hooldekulud	613 374	538 548
Lähetuskulud	282 273	334 339
Kindlustuskulud*	236 209	271 113
Kaubad, materjalid, energia	219 268	216 445
Meteoinformatsioon	208 564	192 300
Seadmete eksploatatsioonikulud	185 014	132 591
Teenused	177 436	239 296
Koolituskulud	157 211	136 921
Kommunikatsioonikulud	120 467	110 838
Rendikulud	115 480	89 429
Julgestuskulud	103 697	97 624
Hoonete, ruumide, rajatiste korrashoid	84 106	73 713
Muud	522 179	524 346
Kokku	3 025 278	2 957 503

Kindlustuskuludest 95% (2013: 96%) moodustab 500 000 000 euro suuruse limiidiga vastutuskindlustuse lepingu eest makstud kindlustuspreemia.

LISA 15. Tulumaks

	2014	2013
Aruandeaastal makstud dividendid	4 183 769	4 311 000
Tulumaksumäär	21/79	21/79
Dividendide tulumaksu kulu	1 112 141	1 145 962

Ettevõtte kogu jaotamata kasum seisuga 31.12.2014 moodustas 9 784 437 eurot (31.12.2013: 8 921 025 eurot). Maksimaalne võimalik tulumaksukohustuse summa, mis võib kaasneda kogu jaotamata kasumi väljamaksmisel dividendidena, on 1 956 887 eurot, seega netodividendidena oleks võimalik välja maksta 7 827 550 eurot. Eelmisel aastal olid vastavad näitajad 1 873 415 eurot ning 7 047 610 eurot.

Maksimaalse võimaliku tulumaksukohustuse arvestamisel on lähtutud eeldusest, et jaotatavate netodividendide ja 2015. aasta kasumiaruandes kajastatava dividendide tulumaksu kulu summa ei või ületada jaotuskõlblikku kasumit seisuga 31.12.2014.

Juhatuse poolt tehtud kasumi jaotamise ettepanek on kanda kogu 2014. aasta kasum eelmiste perioodide jaotamata kasumisse ning maksta eelnevate perioodide jaotamata kasumist dividende 5 315 000 eurot, millega kaasneb tulumaksukohustus summas 1 328 750 eurot. Otsuse kasumi jaotamise kohta teeb aktsionäride üldkoosolek, mistõttu seda ei ole kajastatud majandusaasta 2014 aruandes kohustusena.

LISA 16. Sihtfinantseerimine

Varade sihtfinantseerimisena oli 2014. a majandusaasta alguseks laekunud Euroopa Liidu TEN-T abiraha programmi 2009-EU-40005-E "Green and Predictable Flights" investeeringute kattteks 358 096 eurot. 2014. a jooksul laekus 142 182 eurot. Abiraha programmi osana võeti 2012. aastal investeeringuna kasutusse abikõlbliku osana 2 715 898

eurot, millest abirahaga kaetav osa moodustas 524 983 eurot. Varade sihtfinantseerimise kohustust on 2014. a vähendatud 61 169 euro võrra, mis kajastub muudes ärituludes (2013. a 61 169 eurot, 2012. a 112 464 ja 2011a. 29 700 eurot).

NORACON SESAR projekti raames on Lennuliiklusteeninduse AS poolt kajastatud abikõlbulike kuludena 2014. aastal 160 996 eurot (2013. a: 111 476 eurot), millest kuulub vastavalt abi tingimustele hüvitamisele 80 413 eurot (2013. a: 55 613 eurot) ning see summa on kajastatud aruandeaastal muu ärituluna.

2013. a lõpus võttis Euroopa Komisjon vastu otsuse toetada varade sihtfinantseerimisena IDPI TEN-T programmi 2012-EU-40004-P raames Lennuliiklusteeninduse AS 336 000 euroga, millest 2014.a.laekus 166 979 eurot.

Abiprojektide (SHERPA ja NEWBRIDGE) raames laekus 2014. a tegevuskulude sihtfinantseerimise katteks 13 770 eurot, mis ei kajastunud 2014. a tuluna. Tööd IDSG projekti osas on 2014. majandusaastal lõpetatud, otsus kulude hüvitamise määra kohta selgub 2015. aastal või hiljem.

Sihtfinantseerimisena saadud summad kajastuvad kasumiaruandes muude ärituludena, rahavoogude aruandes muude finantseerimistehingutena ning finantsseisundi aruandes muude lühiajaliste varadena ja kohustustena.

LISA 17. Rent

Ettevõtte rentnikuna

Ettevõttel on kasutusrendi lepingud sõlmitud 12 transpordivahendi kasutamiseks. Vastavalt lepingute majanduslikule sisule on Lennuliiklusteeninduse Aktsiaseltsis sõlmitud kõik sõidukite rendilepingud kajastatud kasutusrendina. Rendilepingute pikkuseks on 3-4 aastat. Ettevõttel puudub kohustus sõidukid rendiperioodi lõppedes välja osta. Kuigi ettevõttel on lepingujärgne õigus sõiduk rendiperioodil välja osta, ei ole seda praktiseeritud ning juhatus ei näe seda ette ka olemasolevate lepingute lõppemise korral. Rendimakseid transpordivahendite kasutamiseks tasuti aruandeperioodil 82 073 euro (2013: 81 939 euro) ulatuses.

Kuna kasutusrendil olevate sõidukite arv püsib stabiilsena ka tulevikus, siis püsivad samas suurusjärgus ka järgnevatel aastatel rendimaksed. Rendikulu olemasolevate lepingute põhjal on kokku 134 574 eurot, sellest 2015. aastal 71 559 eurot ning aastatel 2016-2017 63 014 eurot.

Ettevõtte rendileandjana

Lennuliiklusteeninduse Aktsiaselts on kasutusrendile andnud varasid alljärgnevalt:

Põhivara liik	Soetusmaksumus	Akumuleeritud kulum		Aruandeperioodi kulum	Jääkväärtus 31.12.14	Kasutusrendi tulu	
		31.12.2014	sh. allahindlus			2014	2013
Masinad ja seadmed	271 170	271 170	157 973	0	0	2 563	4 183

Kehtivate rendilepingutel on erinevad lõpptähtajad ning nad on lühikese etteteatamis-perioodiga katkestatavad.

Ettevõtte on turuhindadega kasutusrendile andnud oma tegevuses kasutatavaid põhivarade osasid (fiberoptilised kiud, ruumid, kaablikanaliseerimisvõrgid jne), mille kulumit ei eristata põhitegevuses kasutatava põhivara kulumist. Rentimisest on ettevõtte saanud renditulu lisaks ülaltoodud tabelis näidatud 7 731 eurot (2013: 8 201 eurot).

Juhatuse hinnangul püsivad renditulud järgmistel aastatel samas suurusjärgus.

LISA 18. Tehingud seotud osapooltega

Ettevõtte aruande koostamisel on loetud seotud osapoolteks juhatuse ja nõukogu liikmed ning muud ettevõtteid, kelle üle nimetatud isikutel on oluline mõju. Samuti on loetud seotud osapoolteks kõik üksused, kus riigil on valitsev mõju.

Tehingud seotud osapooltega ning varade ja kohustuste saldod 31.12.2014 ning 31.12.2013 on järgmised:

Seotud osapool	Aasta	Saldo aasta lõpul			
		Nõuded	Kohustused	Äritulud	Ärikulud
Üksused, kus riigil on valitsev mõju	2014	72 490	46 386	1 003 848	508 715
	2013	61 413	38 178	861 628	391 526

Äritulud seotud osapooltele sisaldab peamiselt osutatud aeronavigatsiooniteenuseid, sh AS Estonian Airile osutatud aeronavigatsiooniteenuseid summas 762 417 euro ehk 76% ulatuses (2013: 665 098 eurot ehk 77%). AS Tallinna Lennujaam osutatud aeronavigatsiooniteenuseid summas 129 415 eurot (2013: 104 737 eurot). Ärikuludest moodustasid 180 834 eurot ehk 36% ostetud meteoteenused Keskkonnaagentuurilt. (2013. a EMHI-lt ja Keskkonnaagentuurilt 164 561 eurot ehk 42%), Eesti Energia AS-lt ostetud elektrienergiat 96 833 euro ning AS Tallinna Lennujaamalt ostetud teenused 87 605 euro eest, kokku 175 476 euro eest ehk 34% ärikuludest. (2013: Eesti Energia AS 96 439 eurot ja AS Tallinna Lennujaam 89 810 eurot ehk 23%)

Saldod Maksu- ja Tolliametiga maksude osas on näidatud lisades 6 ja 10.

Kõik tehingud seotud osapooltega on sooritatud turutingimustel, seotud osapooltega nõuete mahakandmist pole esinenud.

Aruandeaastal arvestati juhatuse liikmetele juhatuse liikme tasuna ja palgana 155 331 eurot (2013: 134 915 eurot). Nõukogu ja auditikomitee liikmetele arvestati aasta jooksul nõukogu liikme tasudena ning nõukogu juurde moodustatud auditikomitees osalemise eest kokku 28 999 eurot (2013: 28 658 eurot).

Vastavalt 2014. a lõpus jõustunud juhatuse liikmetega sõlmitud lepingutele on ettevõtte kohustus maksta kompensatsiooni sõltuvalt lepingu lõpetamise alustest kuni kolme kuu teenistustasu ulatuses. Kuna selle kohustuse realiseerumine ei ole tõenäoline, pole seda kajastatud, sest aruandeperioodi lõpu seisuga kohustust ei eksisteerinud.

LISA 19. Finantsriskide juhtimine

Ettevõtte on defineerinud ennast finantsriske maandavaks ettevõtteks. Seetõttu on finantsriskide juhtimiseks välja töötatud finantsriskide juhtimise kord, mis reguleerib järgmiste ettevõtte majandustegevusega seotud finantsriskide juhtimist: likviidsusrisk, krediidirisk, valuutarisk ja intressirisk. Riskijuhtimises ei ole võrreldes eelmiste perioodidega

olulisi muutusi toimunud. Kapitali juhtimisel arvestatakse Vabariigi Valitsuse määrusi, millega iga-aastaselt määratakse kindlaks omanikule kantavate dividendide määr või summa. Ettevõtte finantsriskide juhtimisel on tähtsaimad eesmärgid tähtsuse järjekorras:

- likviidsus;
- kapitali säilimine;
- tulu teenimine.

Tuletisinstrumente tohib kasutada ainult riskide maandamiseks.

Likviidsusrisk

Ettevõtte peab olema kolme tööpäeva jooksul rahana kasutatav vähemalt jooksva kuu kassa väljaminekute suurune summa, arvestamata ühekordseid tavalisest oluliselt suuremaid väljaminekuid. Lühiajaliste tähtajaliste investeeringute tegemisel peab olema tagatud likviidsus ka ühekordsete tavalisest oluliselt suuremate väljaminekute õigeaegseks tasumiseks. Olemasolevate finantskohustuste lunastustähtajad järgnete aastate lõikes on järgmised:

Väljamakse periood	31.12.2014	31.12.2013
1-6 kuud	3 505 313	2 942 675
7-12 kuud	539 165	539 165
1-2 aastat	1 462 548	1 424 131
3-5 aastat	3 359 856	3 361 822
Üle 5 aasta (kuni 2022.a)	3 145 129	4 762 624

Kuna ettevõtte on seisuga 31.12.2014 lühiajalisi varasid 1,7 korda rohkem (31.12.2013 oli suhtarv 2,3) kui lühiajalisi kohustusi, ei pea ettevõtte juhtkond likviidsusrisiki oluliseks. Täiendavat informatsiooni maksetähtaegade osas on toodud lisades 8-10.

Krediidirisk

Ettevõtte kasutab krediidiriski juhtimiseks reitinguagentuuride Moody's ja Standard&Poor's reitinguid. Ettevõtte raha paigutamiseks erinevatesse võlainstrumentidesse on kehtestatud kindlad kriteeriumid emitendi valiku tegemiseks ja mahupiirangud (kogurisk ühe emitendi suhtes võib ulatuda maksimaalselt 60%-ni ettevõtte rahalistest vahenditest), samuti on määratletud lubatavad investeerimispiirkonnad (Eesti ja OECD liikmesriigid).

Ettevõtte krediidirisk sisaldab võimalikku kahju, mis tekib äripartnerite suutmatusest täita oma kohustusi. Aruandeperioodi lõpu seisuga ei olnud ettevõtte teada olulisi suuremaid riske seoses ostjatelt laekumata arvetega (välja arvatud summade osas, mis on kantud ebatõenäoliselt laekuvateks arveteks).

Krediidiriski madala taseme ostjatega arveldamisel tagab õigusaktides ettevõttele antud õigus mitte osutada navigatsiooniteenust klientidele, kes on tarbitud teenuse eest võlgu. Navigatsiooniteenus on oma iseloomult lennufirmadele nende äritegevuses eluliselt vajalik, kuna ilma teenust kasutamata ei ole võimalik lennata.

Kogu krediidiriski väljendav nõuete ja deposiitide summa on 7 085 565 eurot (2013: 7 790 682 eurot, vt. lisad 2-6).

Nõuded ostjate vastu klientide asukohariikide lõikes (brutosummas) jagunevad alljärgnevalt:

	31.12.2014	31.12.2013
Euroopa Liit (v.a. Eesti)	931 360	785 619
Muud riigid	952 876	660 663
Eesti	97 390	84 224
Nõuded ostjate vastu	1 981 626	1 530 506

Tururisk

Tururiski alla kuuluvad valuuta ja intressirisk.

Valuutarisk

Varadest ja kohustustest tulenevad valuutariskid tuleb maandada, kui avatud netopositsioon samas valuutas ületab 63,9 tuhat eurot. Ettevõtte ei olnud aruandeperioodi ja ka eelneva perioodi lõpu seisuga olulisi avatud välisvaluutapositsioone. Valuutariski vältimiseks toimub arvete väljastamine müügitulu osas eurodes. Alates 01.01.2011, mil Eesti liitus eurotsooniga, on ettevõtte arvestusvaluutaks euro ning valuutarisk ei ole müügitulu osas enam oluline risk.

Intressirisk

Ettevõtte kohustused on fikseeritud intressimääraga. Varade intressirisk lühiajaliste rahapaigutuste osas on maandatud ettevõtte kavatsusega hoida soetatud finantsvarad nende lunastustähtajani. Intressiriski võtmine on lubatud investeerimisel rahaturufondidesse, millesse investeerimiseks on seatud mahulised piirangud.

Kapitali juhtimine

Ettevõtte haldab kapitalina kogu omakapitali. Ettevõtte peamiseks eesmärgiks kapitali juhtimisel on tagada ettevõtte jätkusuutlikkus. Otsused võõrkapitali kaasamise osas tehakse rahavoogude prognoosi alusel. Otsus dividendide maksmise kohta tehakse omaniku poolt võttes arvesse ettevõtte majandustulemusi, arenguplaane aga ka majanduskeskkonna arengut Eestis ja sihtturgudel. Kapitali haldamise eesmärgina võrreldakse tegelikku omakapitali tootlikkust eesmärgiks seatuga: nii 2014. kui ka 2013. aastal loeb ettevõtte juhatus eesmärgid täidetuks.

Õiglane väärtus

Juhtkonna hinnangul ei erine ettevõtte finantsvarade ja -kohustuste õiglane väärtus oluliselt nende finantsseisundi aruandes kajastatud väärtusest. Pikaajalise laenu korrigeeritud soetusmaksumus ja õiglane väärtus ei erine oluliselt, mida tõendavad indikatiivse uue laenupakkumise küsimisel saadud pakkumise andmed.

Juhatus ja nõukogu kinnitus majandusaasta aruandele

Juhatus on koostanud 2014. aasta tegevusaruande ja raamatupidamise aastaaruande. Nõukogu on juhatuselt koostatud majandusaasta aruande, mis koosneb tegevusaruandest ja raamatupidamise aastaaruandest, läbi vaadanud ja aktsionäride üldkoosolekule esitamiseks heaks kiitnud.

Käesolevaga kinnitame Lennuliiklusteeninduse AS 2014. majandusaasta aruandes esitatud andmete õigsust.

Tanel Rautits
Juhatusesimees

24.03.2015

Andres Uusma
Nõukogu esimees

02.04.2015

Mati Tarlap
Juhatuseliige

24.03.2015

Urmas Klaas
Nõukogu liige

02.04.2015

Üllar Salumäe
Juhatuseliige

24.03.2015

Terje Lillo
Nõukogu liige

02.04.2015

Tarmo Porgand
Nõukogu liige

02.04.2015

Peep Peterson
Nõukogu liige

02.04.2015

Jaan Tamm
Nõukogu liige

02.04.2015

SÕLTUMATU VANDEAUDIITORI ARUANNE

Lennuliiklusteeninduse AS aktsionärile

Oleme auditeerinud kaasnevat Lennuliiklusteeninduse AS raamatupidamise aastaaruannet, mis sisaldab bilanssi seisuga 31. detsember 2014 ning eeltoodud kuupäeval lõppenud majandusaasta kasumiaruannet, omakapitali muutuste aruannet ja rahavoogude aruannet, aastaaruande koostamisel kasutatud peamiste arvestuspõhimõtete kokkuvõtet ning muud seigilavat informatsiooni.

Juhtkonna kohustused raamatupidamise aastaaruande osas

Juhtkond vastutab raamatupidamise aastaaruande koostamise ning õiglase esitamise eest kooskõlas rahvusvaheliste finantsaruandluse standarditega, nagu need on vastu võetud Euroopa Liidu poolt ning sellise sisekontrollisüsteemi eest mida juhtkond peab vajalikuks, võimaldamaks raamatupidamise aastaaruande korrektset koostamist ja esitamist ilma pettustest või vigadest tulenevate oluliste väärkajastamisteta.

Vandeauditori kohustused

Meie kohustuseks on avaldada auditi põhjal arvamust raamatupidamise aastaaruande kohta. Viisime auditi läbi kooskõlas rahvusvaheliste auditeerimisstandarditega (Eesti). Need standardid nõuavad, et me oleme vastavuses eetikanõuetega ning et me planeerime ja viime auditi läbi omandamaks põhjendatud kindlustunde selle kohta, et raamatupidamise aastaaruanne ei sisalda olulisi väärkajastamisi.

Audit hõlmab raamatupidamise aastaaruandes esitatud arvandmete ja avalikustatud informatsiooni kohta auditi tõendusmaterjali kogumiseks vajalike protseduuride läbiviimist. Nende protseduuride hulk ja sisu sõltuvad vandeauditori otsustustest, sealhulgas hinnangust riskidele, et raamatupidamise aastaaruanne võib sisaldada pettustest või vigadest tulenevaid olulisi väärkajastamisi. Asjakohaste auditi protseduuride kavandamiseks võtab vandeauditor nende riskihinnangute tegemisel arvesse õige ja õiglase raamatupidamise aastaaruande koostamiseks ja esitamiseks juurutatud sisekontrollisüsteemi, kuid mitte selleks, et avaldada arvamust sisekontrolli tulemuslikkuse kohta. Audit hõlmab ka kasutatud arvestuspõhimõtete asjakohasuse, juhatuse poolt tehtud raamatupidamislike hinnangute põhjendatuse ja raamatupidamise aastaaruande üldise esituslaadi hindamist.

Usume, et kogutud auditi tõendusmaterjal on piisav ja asjakohane meie arvamuse avaldamiseks.

Arvamus

Meie arvates kajastab kaasnev raamatupidamise aastaaruanne kõigis olulistel osades õiglaselt Lennuliiklusteeninduse AS finantsselsundit seisuga 31. detsember 2014 ning sellel kuupäeval lõppenud majandusaasta finantstulemust ja rahavoogusid kooskõlas rahvusvaheliste finantsaruandluse standarditega, nagu need on vastu võetud Euroopa Liidu poolt.

Tallinn, 24. märts 2015

Ivar Kligemägi
Vandeauditori number 527
Ernst & Young Baltic AS
Auditoritettevõtja tegevusloa number 58

Tanel Paide
Vandeauditori number 603

LENNULIIKLUSTEENINDUSE AS
ESTONIAN AIR NAVIGATION SERVICES

Kasumi jaotamise ettepanek

Lennuliiklusteeninduse Aktsiaseltsi 2014. majandusaasta puhaskasum on 5 047 182 eurot.

Võttes arvesse, et Riigivaraseaduse § 77 kohaselt kinnitab riigile kuuluva äriühingu makstava dividendisumma Vabariigi Valitsus rahandusministri ettepanekul ja lähtudes 2015 aasta riigieelarve seaduse koostamisel kasutatud oodatavast dividendiproгноosis teeb juhatus üldkoosolekule ettepaneku jaotada Lennuliiklusteeninduse Aktsiaseltsi vaba omakapital alljärgnevalt:

- kanda 2014. majandusaasta kasum 5 047 182 eurot eelmiste aastate jaotamata kasumiks;
- maksta eelmiste aastate jaotamata kasumi arvel dividendidena välja 5 315 000 eurot.

Makstes omanikule 5 315 000 eurot dividende tekib ettevõtte tulumaksu kohustus 1 328 750 euro ulatuses, mis kajastub 2015. majandusaasta kasumiaruandes.

Tanel Rautits
Juhatuse esimees

Mait Tarlap
Juhatuse liige

Üllar Salumäe
Juhatuse liige

Müügitulu jaotus tegevusalade lõikes

Tegevusala	EMTAK kood	Müügitulu (EUR)	Müügitulu %	Põhitegevusala
Muud õhutransporti teenindavad tegevusalad	52239	20393176	100.00%	Jah

Sidevahendid

Liik	Sisu
Telefon	+372 6258230
Telefon	+372 6258242
Faks	+372 6258200
E-posti aadress	eans@eans.ee
Veebilehe aadress	www.eans.ee